

Univerzita Palackého v Olomouci

Právnická fakulta

Bc. Adéla Zmeškalová

Ústavní systém ČR po přijetí ústavního zákona č. 71/2012 Sb.

Diplomová práce

Olomouc 2016

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma *Ústavní systém ČR po přijetí ústavního zákona č. 71/2012 Sb.* vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 29. 6. 2016

Adéla Zmeškalová

Ráda bych na tomto místě poděkovala vedoucímu své diplomové práce JUDr. Jaroslavu Sovinskému, Ph.D. za její odborné vedení, cenné rady a připomínky. Velké poděkování za podporu a trpělivost při studiu patří také mým blízkým.

Obsah

1. Úvod	6
1.1. Ústavní systém	8
1.2. Parlamentarismus	9
1.3. Semiprezidencialismus	11
2. Ústavní systém ČR před přímou volbou	14
2.1. Parlament, vláda a jejich vzájemné vztahy	14
2.2. Vznik funkce prezidenta a jeho postavení	16
2.3. Pravomoci prezidenta ve vztahu k vládě	17
2.3.1. Dle Ústavy	17
2.3.2. Reálný výkon pravomocí	18
2.4. Pravomoci prezidenta ve vztahu k Parlamentu	22
2.4.1. Dle Ústavy	22
2.4.2. Reálný výkon pravomocí	23
2.5. Pravomoci prezidenta ve vztahu k soudní moci	24
2.5.1. Dle Ústavy	24
2.5.2. Reálný výkon pravomocí	24
2.6. Zahraničněpolitické pravomoci	26
2.6.1. Dle Ústavy	26
2.6.2. Reálný výkon pravomocí	27
2.7. Další pravomoci	31
2.8. Neodpovědnost prezidenta a způsob zániku jeho funkce	31
3. Postavení hlavy státu po změně Ústavy	34
3.1. Cesta k přímé volbě prezidenta	34
3.2. Konkrétní změny a jejich důsledky	35
3.2.1. Způsob volby	35
3.2.2. Změny v pravomocech a odpovědnosti	35
3.3. Reálný výkon prezidentových pravomocí	36
3.3.1. Prezident a moc výkonná	36
3.3.1. Zahraničněpolitické pravomoci	38
3.3.2. Výkon dalších pravomocí	41
4. Nedostatky současné úpravy	43
4.1. Negativa přímé legitimacy	43

4.2. (Ne)odpovědnost trestněprávní	44
4.3. (Ne)odpovědnost ústavněprávní.....	45
4.4. Neodpovědnost ústavněpolitická	46
4.5. Pravomoci.....	48
5. Závěr.....	49
6. Zdroje.....	57
6.1. Monografie.....	57
6.1. Příspěvky ve sborníku	58
6.2. Komentáře	59
6.3. Odborné časopisy.....	59
6.4. Právní předpisy.....	59
6.5. Judikáty	60
6.6. Internetové stránky	60
7. Shrnutí	64
8. Abstrakt.....	65

1. Úvod

Dne 1. října 2012 nabyl účinnosti ústavní zákon č. 71/2012 Sb., jímž došlo k několika změnám Ústavy. Konkrétně byla zavedena přímá volba prezidenta, došlo ke změně v pojetí jeho odpovědnosti a nepatrně byly upraveny také jeho pravomoci. Na základě těchto změn se u některých odborníků rozběhla diskuze, jak velký význam bude mít tato novela na ústavní systém České republiky. Někteří dokonce začali uvažovat, zda bude možné vůbec Českou republiku nadále považovat za příklad parlamentní republiky, nebo zda se již více přibližuje systému poloprezidentskému. A právě změnám v ústavním systému České republiky způsobeným přijetím tohoto zákona a jeho případné proměně v systém poloprezidentský se bude předkládaná diplomová práce věnovat.

Práce tedy spadá do oblasti ústavního práva a konkrétně se zabývá změnami ústavního systému ČR, k nimž došlo v období po 1. říjnu 2012, resp. 8. březnu 2013.¹ Dané téma jsem si vybrala z toho důvodu, že jde stále o téma aktuální, které však díky několikaletému odstupu umožňuje sledovat jak právní změny, jež předmětný zákon přinesl, tak zejména jeho faktický dopad na dosavadní fungování ústavního systému.

Cílem práce je tedy představit změny v ústavním systému ČR, k nimž došlo po přijetí ústavního zákona č. 71/2012 Sb., a analyzovat jejich vliv na ústavní systém ČR jako celek. Z povahy daných změn však vyplývá, že největší pozornost bude věnována postavení hlavy státu.

Hlavní výzkumná otázka práce zní: *„Jaké důsledky mělo přijetí ústavního zákona č. 71/2012 Sb. pro ústavní systém České republiky?“*. K jejímu zodpovězení poslouží několik dílčích výzkumných otázek, které znějí následovně:

„Byla Česká republika před přijetím výše uvedeného ústavního zákona ryzím příkladem parlamentní republiky?“

„Pokud ne, v čem se od modelu lišila?“

„Jaké bylo právní a jaké faktické postavení hlavy státu v systému?“

„Změnilo se toto postavení v souvislosti s přijatými změnami nějak?“

„Posunula se Česká republika od modelu parlamentní republiky? Lze ji již považovat za zástupce poloprezidentského modelu?“

---

¹ Některé části daného ústavního zákona nabyly účinnosti až v březnu 2013, kdy se také úřadu ujal první přímo zvolený prezident.

„Bylo by v souvislosti s přijatými změnami vhodné modifikovat právní postavení hlavy státu a její vztahy k ostatním orgánům ústavního systému?“

Co se struktury práce týče, text bude vedle úvodu a závěru rozdělen do tří hlavních kapitol. První z nich se bude věnovat ústavnímu systému v období před účinností daného zákona. V jednotlivých podkapitolách bude ústavní systém analyzován jak v právní, tak faktické rovině, a porovnán s modelem parlamentarismu. Další kapitola se již bude věnovat současnému ústavnímu systému. V podkapitolách nejprve představí cestu, jež ke změnám vedla, a následně se zaměří na jejich vliv, přičemž hlavní pozornost bude upřena na postavení hlavy státu. Kapitola poslední se pak bude zabývat analýzou nedostatků současné právní úpravy a návrhy změn, kterými by bylo možné a vhodné ji doplnit.

Při zpracovávání práce bude využita kvalitativní výzkumná strategie, která bývá pro společenskovední obory považována za vhodnější než strategie kvantitativní. Její výhoda spočívá v hlubším popisu daného problému, kdy podrobně sledujeme jeho vývoj a snažíme se pochopit příslušné procesy, přičemž lze brát v úvahu také jeho širší kontext.²

Datovým podkladem práce budou zejména monografie a současné a retrospektivní primární dokumenty, z nichž nejdůležitějším bude Ústava České republiky (dále jen Ústava). Využity však budou také komentáře, sborníky či odborné články. Vzhledem k tomu, že tématem práce je český ústavní systém, bude se jednat o dokumenty především české, avšak v některých částech práce budou využity i zdroje cizojazyčné.

Mezi použité metody bude patřit zejména analýza, díky které pak bude možné v závěru práce odpovědět na vymezené výzkumné otázky. Své místo v práci najde i metoda komparativní, a to zejména časová komparace českého ústavního systému před a po zavedení předmětných změn. Komparativní metody však bude použito také při srovnávání některých institutů současné úpravy ústavního systému se zahraničními úpravami obdobných institutů, což následně usnadní zhodnocení její funkčnosti a vhodnosti. Jak však podotýká Klokočka, pouhá formálně-právní komparace není postačující,³ a proto bude nutné vedle právních norem vycházet také ze skutečného fungování komparovaných systémů, resp. jejich jednotlivých institutů.

---

² HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie a aplikace*. 2. vydání. Praha: Portál, 2005, s. 53.

³ KLOKOČKA, Vladimír. *Ústavní systémy evropských států*. 2. vydání. Praha: Linde, 2006, s. 17.

Co se týče geografického vymezení, bude se práce primárně zabývat Českou republikou a jejím ústavním systémem s tím, že na vhodných místech dojde ke komparaci i s obdobnými instituty jiných ústavních systémů stejného typu, v nichž také došlo k zavedení přímé volby prezidenta. Časové období v této práci pokryté lze rozdělit do dvou hlavních částí. První z nich bude časový úsek, v němž hlavu státu nepřímo volil Parlament ČR, tedy období od 1. ledna 1993, a druhá část práce se pak bude věnovat období po zavedení přímé volby prezidenta, tedy období od 8. března 2013⁴ dosud.

1.1. Ústavní systém

Před samotným začátkem je také vhodné vymezit některé základní pojmy, které budou v této práci používány, a to především stěžejní pojem ústavní systém. Například Blahož, Balaš a Klíma ústavní systém definují jako „1. vztahy mezi nejvyššími státními orgány a jejich činností; 2. vztahy mezi občanem a státem, 3. vztahy mezi ústavně kvalifikovanými celky územního uspořádání státu; 4. volební systém; 5. zásadní úprava politických stran.“⁵ Stejní autoři nabízejí také odlišení ústavního systému od často ve stejném významu používaného pojmu politický systém, kdy první z nich, jak je patrné také z výše uvedené definice, má obsahovat „v zásadě systém ústavou definovaných státních orgánů“⁶, přičemž politický systém má být pak pojmem širším, jenž vedle toho zahrnuje také všechny instituce a organizace, a to i ty nestátní, které pomáhají uskutečňovat funkci státních orgánů. Sami autoři však uznávají, že jde o pojmy do jisté míry neostré.⁷

Práce bude vycházet z výše uvedené definice ústavního systému, avšak vzhledem k povaze sledovaných změn se nebude zabývat úpravou politických stran, volebním systémem ani územním uspořádáním (tedy body 3 – 5 zmíněné definice). Vztahů mezi občanem a státem se bude práce dotýkat v tom smyslu, že jsou to nově právě občané, kteří volí hlavu státu, a proto je nezbytné se zaměřit i na důsledky z tohoto vyplývající. Účelu této práce pak vyhovuje především první bod uvedené definice, tedy dělení podle koncepčního řešení vztahů mezi nejvyššími státními orgány, nazývaný též jako vládní systém. Na základě tohoto vymezení rozeznávají

---

⁴ K první přímé volbě prezidenta došlo již v lednu 2013, avšak do úřadu prezident nastoupil až tímto dnem.

⁵ BLAHOŽ, Josef a kol. *Srovnávací ústavní právo*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 107.

⁶ Tamtéž, s. 125

⁷ Tamtéž.

zmínění autoři pět typů ústavních systémů: systém vlády shromáždění, systém parlamentní, systém direktoriální, systém prezidentský a systém neoprezidentský.⁸ Na první pohled jednodušší dělení užívá například Sartori,⁹ který rozlišuje pouze tři základní typy ústavních systémů¹⁰ - parlamentní, prezidentský a poloprezidentský, jenž svou charakteristikou odpovídá předchozímu neoprezidentskému systému.¹¹ Práce bude dále pracovat s tímto trojitým dělením, jelikož direktoriální systém vlády se týká pouze Švýcarska a systém vlády shromáždění lze podřadit pod parlamentarismus, jako to činí právě třeba Sartori. Stranou ponecháme také systém prezidentský, jelikož není pro naplnění cíle této práce relevantní.

1.2. Parlamentarismus

Při charakteristice parlamentarismu bývají často zmíněny tři základní principy, vystihující vztahy mezi jednotlivými složkami moci právě v tomto systému. Konkrétně jde o princip sdílení moci, princip svrchovanosti parlamentu a dualistická struktura exekutivní moci. Pro účely této práce je však třeba parlamentarismus charakterizovat poněkud podrobněji, k čemuž může výborně posloužit text Douglase Verneyho, který parlamentarismus definuje jedenácti základními rysy, které lze stručně shrnout takto:

1. Parlament je složen jak ze zákonodárného sboru – shromáždění, tak z části exekutivy – vlády.
2. Exekutiva je v důsledku inkorporace vlády do parlamentu rozdělena na dvě části, jelikož prezident, jenž je součástí exekutivy, stojí mimo parlament. Vzniká tak tzv. dualistická struktura exekutivní moci, která bývá považována za jeden ze základních rysů parlamentarismu.
3. Hlava státu jmenuje předsedu vlády, přičemž obvykle nejedná dle osobních preferencí.
4. Předseda vlády vybírá ministry, přičemž má obvykle určitou míru osobního uvážení ohledně výběru jednotlivých osob. Ministři jsou pak následně formálně jmenováni hlavou státu.

---

⁸ BLAHOŽ, Josef a kol. *Srovnávací ústavní právo*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 110.

⁹ Sartori sice rozlišuje pouze tři základní typy systémů, avšak například systém parlamentní vnitřně dělí na tři další kategorie – systém vlády zákonodárného sboru, premiérský a stranicky kontrolovaný.

¹⁰ Ačkoli Sartori, stejně jako někteří další autoři, užívá označení politický systém, podle výše stanoveného kritéria jde o typy ústavních systémů.

¹¹ SARTORI, Giovanni. *Srovnávací ústavní inženýrství – zkoumání struktur, podnětů a výsledků*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2001, s. 91-146.

5. Vláda je kolektivním orgánem, což dle Sartoriho vystihuje další ze základních principů parlamentarismu, a sice princip sdílení moci. Ten spočívá v tom, že je vyloučena koncentrace moci v rukou jediné osoby.¹²
6. Ministři jsou obvykle členy parlamentu v tom smyslu, že jsou volenými zástupci v zákonodárném sboru.
7. Vláda je politicky odpovědná shromáždění, které může vynutit její odstoupení a způsobit tak jmenování nového předsedy vlády.
8. Předseda vlády může hlavě státu doporučit rozpuštění jedné nebo obou komor Parlamentu; ta to však smí učinit právě jen na tento návrh.
9. Parlament jako celek je nadřazený svým jednotlivým částem, přičemž ani vláda ani shromáždění se nemohou vzájemně úplně ovládat, jak ostatně vyplývá z předchozích dvou bodů. Projevuje se tak princip svrchovanosti parlamentu, který bývá, jak již bylo uvedeno, označován za jeden z pilířů parlamentarismu.
10. Vláda jako celek je voličům odpovědná pouze nepřímo.
11. Dominantní postavení v politickém systému zaujímá parlament, a to zejména z toho důvodu, že je vláda jeho součástí, a proto se téměř veškeré politické „drama“ odehrává v rámci něj.¹³

Tato definiční kritéria jsou vytvořena zejména pro odlišení dnešního parlamentarismu od prezidencialismu, pro který Verney taktéž stanovil jedenáct definičních znaků, nicméně dobře stanovují instituty, na které se během posuzování ústavního systému zaměřit. Pro odlišení parlamentarismu od semiprezidencialismu však bude potřeba přidat další kritérium, respektive blíže se zaměřit na vztah hlavy státu k ostatním složkám moci. Pro účely této práce tak přidáme další, dvanáctý bod, a sice požadavek, aby prezident v parlamentarismu plnil spíše zprostředkující úlohu a fungoval tak jako určitá „neutrální síla“, aktivně vystupující jen v případě napětí.

Vzhledem ke skutečnosti, že vztah exekutivy a legislativy a míra jejich vzájemné kooperace nejsou ve všech parlamentních systémech stejné, lze rozlišit několik vnitřních dělení těchto systémů. Toto dělení však není jednotné. Redslob například rozlišuje pouze dva typy – autentický a neautentický – a jinou terminologii můžeme zase nalézt u Loewensteina, který Redslobův neautentický model

---

¹² SARTORI: *Srovnávací ústavní inženýrství...*, s. 112.

¹³ VERNEY, V. Douglas. Parliamentary government and presidential government. In LIJPHART, Arend (ed). *Parliamentary versus presidential government*. Oxford: Oxford University Press, 1992, s. 31 – 38.

paradoxně označuje za klasický, a vedle něho rozeznává ještě parlamentarismus nepravý.¹⁴ Sartori rozlišuje na jedné straně premiérský systém, jehož protipólem je vláda zákonodárných sborů. Někde mezi těmito dvěma systémy pak lze nalézt systém stranicky kontrolovaný.¹⁵

Předchozí dvanáctibodová charakteristika se týká spíše v dnešní době běžného parlamentarismu než parlamentarismu označovaného za klasický, neautentický či čistý, který odpovídá Sartoriho vládě zákonodárného sboru. Tento ryzí parlamentarismus však není považován za ideální formu vlády,¹⁶ jelikož jde o systém se silným parlamentem a slabou, nestabilní vládou,¹⁷ která je na zákonodárném sboru zcela závislá.¹⁸ Parlament má v této podobě systému „navrch“ zejména proto, že je jediným orgánem s přímou legitimitou, od níž je dále odvozena legitimita vlády i hlavy státu. Co se týče výkonné moci, ta se reálně soustřeďuje v rukou vlády a postavení hlavy státu je tak převážně formální a jeho pravomoci, zahrnující například vetování zákonů, slabé.¹⁹ Jako zástupce tohoto typu parlamentarismu bývá uváděno Rakousko podle ústavy z roku 1920, francouzská Třetí a Čtvrtá republika a Itálie podle ústavy 1947.²⁰

1.3. Semiprezidencialismus

Koncept poloprezidencialismu (nebo také semiprezidencialismu) v roce 1970 představil a o několik let později pak v knize *Echec au roi* a následně v mnohem známějším článku *A new political system model: Semi-presidential government* blíže definoval Maurice Duverger²¹ v reakci na francouzskou ústavu přijatou v roce 1958 a novelizovanou o čtyři roky později, podle níž nebylo možné nově vzniklý francouzský ústavní systém, tzv. Pátou republiku, zařadit ani pod parlamentarismus, ani pod prezidencialismus.²²

¹⁴ SYLLOVÁ, Jindřiška a kol. *Parlament České republiky*. 2. vydání. Praha: Linde, 2008, s. 30-31.

¹⁵ SARTORI: *Srovnávací ústavní inženýrství...*, s. 110.

¹⁶ Například Sartori ji na příkladu francouzské Třetí republiky označuje jako „republiku poslanců“.

¹⁷ KOLÁŘ, Petr a kol. *Parlament České republiky*. 3. vydání. Praha: Leges, 2013, s. 28 – 30.

¹⁸ ŘÍCHOVÁ, Blanka. *Úvod do současné politologie. Srovnávací analýza demokratických politických systémů*. Praha: Portál, 2002, 63 s.

¹⁹ HLOUŠEK, Vít a kol. *Politické systémy*. Brno: Barrister & Principal, 2011, s. 82.

²⁰ KLOKOČKA: *Ústavní systémy...*, s. 192.

²¹ Za autora samotného termínu semiprezidencialismus je však považován francouzský žurnalista Hubert Beuve-Méry, který ho použil již v roce 1959.

²² VESER, Ernst. Semi-presidentialism – Duverger’s koncept – A new political system model. *Journal for Humanities and Social Sciences*, 1997, roč. 11, č. 1, s. 40.

Duverger tak Francii označil za model poloprezidentský, který definoval následujícími kritérii:

- 1) Prezident je volen všelidovou volbou.
- 2) Prezident disponuje značnými pravomocemi.
- 3) Proti prezidentovi stojí ministerský předseda a ministři, vykonávající vládní a výkonné funkce, kteří jsou závislí na důvěře parlamentu.²³

V daném článku pak Duverger rozlišuje typy semiprezidencialismu a srovnává moc hlavy státu podle ústavy s jejím skutečným uplatňováním v sedmi zemích s tímto systémem, což však pro účely této práce není nutné detailněji rozebírat. Výsledek tohoto srovnání však jasně ukazuje, že moc daná prezidentovi ústavou se může značně lišit od jeho reálného vlivu v daném státě.

Koncept poloprezidencialismu však není úplně bezproblémový. Někteří autoři jej úplně odmítají, respektive státy jinak spadající pod tento systém chápou jako subsystém či krajní variantu jednoho z dosavadních systémů. Tak činí například Klokočka, který typický příklad semiprezidencialismu – Pátou republiku – řadí spolu s Polskou republikou k tzv. prezidiálnímu parlamentarismu,²⁴ a který vedle tohoto systému, prezidencialismu a parlamentarismu rozlišuje ještě tzv. parlamentní prezidencialismus.²⁵ Podobně činí například i Shugart a Carey, kteří vedle dvou základních rozlišují ještě premiérsko-prezidiální a prezidentsko-parlamentní systémy.²⁶

Nicméně ani autoři, kteří semiprezidencialismus jako samostatný systém akceptují, nepřijímají bez výhrad Duvergerovu definici, a to zejména kvůli vágnosti jejího druhého bodu, konkrétně výrazu „značné pravomoci“. Často proto tuto definici pro účely svých prací upravují a vytvářejí tak vlastně definice vlastní, což je pro některé jen dalším důkazem, že semiprezidencialismus vlastně neexistuje.

Například Sartori klade největší důraz na duální strukturu autority, čímž má na mysli prezidenta a předsedu vlády, kteří střídavě zastávají čelní místo v rámci výkonné moci.²⁷ Vlastní definici nabízí také Elgie, podle něhož lze za semiprezidencialismus považovat takový systém, v němž „prezident všelidově volený

²³ DUVERGER, Maurice. A new political system model: semi-presidential government. In LIJPHART, Arend (ed). *Parliamentary versus presidential government*. Oxford: Oxford University Press, 1992, s. 142.

²⁴ KLOKOČKA: *Ústavní systémy...*, s., 207-214

²⁵ KLOKOČKA: *Ústavní systémy...*, s., 220-224

²⁶ SHUGART, S. Matthew, CAREY, M. John. *Presidents and assemblies: Constitutional Design and Electoral Dynamics*. Cambridge: Cambridge University Press, 1992, s. 24-25.

²⁷ SARTORI: *Srovnávací ústavní inženýrství...*, s. 130

na pevně stanovené období existuje vedle premiéra a vlády, která je odpovědná parlamentu“²⁸. Ani takovéto pojetí však nezůstává bez kritiky, a to zejména z toho důvodu, že jediným rozdílem oproti parlamentarismu je zde přímá volba prezidenta nehledě na prezidentovy pravomoci, ale také proto, že podle této definice náleží do tohoto systému mnoho různorodých států, které, kromě přímé volby prezidenta, nemají jinak mnoho společného, a je těžké je tak považovat za zástupce stejné kategorie.²⁹

Také pro účely této práce se Duvergerova definice jeví jako nedostatečná právě ve smyslu nejednoznačnosti „značných pravomocí“. Z tohoto důvodu si práce vypůjčí pracovní definici profesora Hlouška, který ve svém článku *Is the Czech republic on its way to semi-presidentialism?* stanovil pro semiprezidencialismus následující kritéria:

- 1) „přímo volená hlava státu,
- 2) vláda odpovědná parlamentu,
- 3) prezident musí mít skutečný vliv na složení vlády a její agendu.

Aby byla splněna třetí podmínka, tedy skutečný vliv prezidenta, musí mít:

- 1) formální pravomoc jmenovat a rozpouštět vládu,
- 2) formální či neformální vliv na proces složení vlády (přímo nebo nepřímo prostřednictvím konzultací s premiérem)
- 3) a formální nebo neformální vliv na vládní agendu.“³⁰

---

²⁸ ELGIE, Robert. The Politics of Semi-Presidentialism. In ELGIE, Robert (ed.). *Semi-Presidentialism in Europe*. Oxford: Oxford University Press, 1999, s. 13.

²⁹ HLOUŠEK, Vít. Is the Czech republic on its way to semi-presidentialism? *Baltic Journal of Law & Politics*, 2014, roč. 7, č. 2, s.100-101.

³⁰ Tamtéž.

2. Ústavní systém ČR před přímou volbou

Cílem této kapitoly není podat vyčerpávající analýzu ústavního systému ČR před ústavními změnami, nýbrž jej charakterizovat dostatečně na to, aby bylo možné určit, zda se jednalo o typický příklad dnešního parlamentarismu, a jak a do jaké míry se od něj, ale také od ryzího parlamentarismu, odlišoval. Jako základ použijeme v předchozí kapitole definovaný parlamentarismus, kdy platnost jednotlivých bodů ověříme na případu České republiky před přijetím předmětných změn. Tato kapitola však poslouží jako základ i následujícím kapitolám, jelikož ke změnám, jichž se budou týkat, došlo vesměs jen v postavení hlavy státu, nikoli vlády či Parlamentu.

2.1. Parlament, vláda a jejich vzájemné vztahy

Zákonodárná moc náleží Parlamentu České republiky (dále jen Parlament), který se skládá z Poslanecké sněmovny (dále také Sněmovna) a Senátu,³¹ přičemž se následující text bude týkat zejména jeho dolní komory, tedy Poslanecké sněmovny. Ta je také chápána pod Verneyovým „shromážděním“, které používá k odlišení zákonodárského sboru od „parlamentu“, který chápe jako instituci, jejíž součástí je nejen sněmovna (a senát), ale i vláda.

Moc výkonná je rozdělena mezi prezidenta a vládu, kdy vláda je Ústavou výslovně označena za její vrcholný orgán a je jí přiznána všeobecná věcná působnost,³² kdežto prezident, jemuž bude věnován vlastní prostor v následující podkapitole, je Ústavou stavěn spíše do role formální hlavy státu.³³ Vláda je kolektivním orgánem složeným z předsedy vlády, místopředsedů a ministrů³⁴ a její členové jsou většinou držitelé poslaneckého či senátorského mandátu.³⁵ K sestavování vlády dochází vždy po volbách do Poslanecké sněmovny, kdy prvním krokem k vytvoření nové vlády je jmenování jejího předsedy prezidentem republiky. Následně předseda vlády vybere ostatní členy vlády, které na jeho návrh prezident formálně jmenuje.³⁶

---

³¹ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava ČR, ve znění zákona č. 319/2009 Sb., čl. 15.

³² KLÍMA, Karel. In KLÍMA, Karel a kol. *Komentář k Ústavě a Listině*, 1. Díl. 2. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. 2009, s. 517 (čl. 67 Ústavy).

³³ KOLÁŘ: *Parlament České republiky*, s. 313.

³⁴ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava ČR, ve znění zákona č. 319/2009 Sb., čl. 67 odst. 2.

³⁵ KOLÁŘ: *Parlament České republiky*, s. 313

³⁶ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava ČR, ve znění zákona č. 319/2009 Sb., čl. 68 odst. 2

Pro parlamentarismus typické propojení vlády a parlamentu se snad nejvíce projevuje v odpovědnosti vlády Poslanecké sněmovně. Aby mohla jmenovaná vláda své funkce skutečně vykonávat, musí do třiceti dnů předstoupit před Sněmovnu s žádostí o vyslovení důvěry, k němuž je zapotřebí získat nadpoloviční většinu přítomných poslanců, tudíž je možné, aby důvěru získala i menšinová vláda. Pokud však vláda důvěru nezíská, je povinna podat demisi. Následně se postup jmenování premiéra a ostatních členů vlády opakuje. Pokud ani takto jmenovaná vláda důvěru Sněmovny nezíská, navrhne osobu předsedy vlády předseda Poslanecké sněmovny. Nepodaří-li se ani takovým způsobem sestavit vládu, která by následně získala důvěru, může prezident Poslaneckou sněmovnu rozpustit, případně se může Sněmovna sama kdykoliv usnést na svém rozpuštění. V takovém případě pak následují nové volby.³⁷ Rozpuštění Sněmovny však není nutné a může tak docházet k dalším pokusům o sestavení vlády.³⁸

Vedle závislosti existence vlády na vyslovení důvěry se odpovědnost vlády Poslanecké sněmovně projevuje také v institutu vyslovení nedůvěry. Takto může Sněmovna kdykoli, navrhne-li to padesát jejích členů, hlasovat o vyslovení nedůvěry vládě, po jehož odsouhlasení nadpoloviční většinou všech poslanců je vláda povinna podat demisi.³⁹ Nelze však takto donutit k opuštění vlády jejího jednotlivého člena.⁴⁰ S institutem důvěry se setkáme ještě v dalších dvou případech. Prvním z nich je situace, kdy s ní vláda spojí svůj návrh zákona. V tom případě má Sněmovna povinnost usnést se na tomto návrhu do tří měsíců od jeho předložení, jinak může být rozpuštěna. Usnese-li se Sněmovna o návrhu negativně, tedy zamítne-li jej, ztratí vláda důvěru a je povinna podat demisi.⁴¹ V poslední řadě může vláda Sněmovnu o důvěru kdykoli požádat. Pak potřeba vyslovení důvěry většinou všech přítomných poslanců.⁴²

Parlament, respektive Poslanecká sněmovna má vůči vládě i další kontrolní pravomoci, mezi něž patří interpelace, usnesení Sněmovny o povinnosti člena vlády osobně se dostavit na její schůzi, právo poslanců a senátorů na informace od členů vlády a vedoucích správních úřadů, právo zřídit vyšetřovací komisi a povinnost vlády

³⁷ WINTR, Jan. *Principy českého ústavního práva*. 2. vydání. Praha: Aleš Čeněk s.r.o., 2013, s. 88-89.

³⁸ KLÍMA, Karel. In KLÍMA, Karel a kol. *Komentář k Ústavě a Listině, 1. Díl*. 2. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. 2009, s. 532 (čl. 68 Ústavy).

³⁹ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava ČR, ve znění zákona č. 319/2009 Sb., čl. 72

⁴⁰ WINTR: *Principy českého...*, s. 60.

⁴¹ KYSELA, Jan. In KLÍMA, Karel a kol. *Komentář k Ústavě a Listině, 1. Díl*. 2. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. 2009, s. 317-318 (čl. 35 Ústavy).

⁴² WINTR: *Principy českého...*, s. 60.

informovat Parlament o některých unijních záležitostech a jeho právo se k nim vyjádřit.⁴³

Parlament disponuje určitými pravomocemi také ve vztahu k hlavě státu, z nichž snad nejdůležitější byla do roku 2013 jeho volba. Obě jeho komory společně také mohou přijmout usnesení, že prezident nemůže ze závažných důvodů vykonávat svůj úřad, a že tak výkon jeho pravomocí přechází na předsedu vlády, předsedu Poslanecké sněmovny či předsedu Senátu.⁴⁴ Těmito vážnými důvody budou nejčastěji zdravotní důvody, ale lze uvažovat také nad jinými příčinami, jako například nezdělost, únos, zaneprázdněnost jinými úkoly a podobně.⁴⁵ Samotný Senát pak má další velmi důležitou pravomoc, a sice právo podat ústavní žalobu pro velezradu,⁴⁶ která bude blíže rozvedena v kapitole týkající se odpovědnosti prezidenta.

2.2. Vznik funkce prezidenta a jeho postavení

Prezident, který je hlavou státu, je v Ústavě zařazen do hlavy třetí, upravující moc výkonnou, a je tedy pojmán jako součást této složky moci, jejímž vrcholným orgánem je však vláda. Vzhledem k poměrně stručnému obsahu Ústavy v rozdělení pravomocí, respektive vymezení vztahů právě mezi prezidentem a vládou, tak někdy dochází ke sporům mezi nimi. Těmto sporům však bude věnována patřičná pozornost v kapitole věnující se reálnému rozsahu pravomocí prezidenta.

Co se týče ustavení prezidenta do funkce, to probíhalo do roku 2013 nepřímou, a sice volbou na společné schůzi obou komor Parlamentu, kdy se hned v prvním kole voleb stal prezidentem kandidát, který získal nadpoloviční většinu hlasů všech poslanců a nadpoloviční většinu hlasů všech senátorů. Nedosáhl-li této většiny žádný kandidát, postoupili do druhého kola volby ti, kteří získali nejvíce hlasů poslanců a nejvíce hlasů senátorů a prezidentem se pak stala osoba, která v tomto dalším kole obdržela nadpoloviční většinu hlasů přítomných poslanců a nadpoloviční většinu hlasů přítomných senátorů. Nedošlo-li ani takto ke zvolení budoucí hlavy státu, následovalo třetí kolo, v němž se jí stal ten kandidát z druhého kola, který obdržel

---

⁴³ PAVLÍČEK, Václav a kol. *Ústavní právo a státopěda. II. díl. 2.* vydání. Praha: Linde, 2008, s. 385.

⁴⁴ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava ČR, ve znění zákona č. 319/2009 Sb., čl. 66

⁴⁵ KLÍMA, Karel. In KLÍMA, Karel a kol. *Komentář k Ústavě a Listině, 1. Díl. 2.* vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. 2009, s. 513 (čl. 66 Ústavy).

⁴⁶ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava ČR, ve znění zákona č. 319/2009 Sb., čl. 65 odst. 2

nadpoloviční většinu hlasů přítomných poslanců a senátorů. Pokud ani takto nebyl nikdo zvolen, následovaly nové volby.⁴⁷

Úřadu se následně prezident ujímá složením slibu do rukou předsedy Poslanecké sněmovny. Jeho funkční období trvá pět let s tím,⁴⁸ že nikdo nemůže být zvolen více než dvakrát po sobě.⁴⁹

2.3. Právomoci prezidenta ve vztahu k vládě

2.3.1. Dle Ústavy

Asi nejvýznamnější pravomoci prezidenta republiky ve vztahu k vládě souvisejí s jejím konstituováním, změnou složení a ukončení jejího působení. V první řadě prezident jmenuje předsedu vlády, při čemž Ústava nestanovuje žádné právní limity ani co se například věku či národnosti týče, ačkoli býval, s výjimkou vlády Petra Nečase, dodržován nepsaný princip „první pokus pro vítěze voleb“. Jediným faktickým limitem tohoto prezidentova počínání je tak skutečnost, že by měl vybrat takového předsedu vlády, u něhož lze přepokládat, že bude následně schopen vytvořit vládu tak, aby získala důvěru Poslanecké sněmovny. Nepodaří-li se to této osobě, má prezident druhý pokus na výběr vhodného předsedy vlády. Pokud ani tato osoba se svou vládou následně důvěru nezíská, musí prezident napotřetí sestavením vlády pověřit osobu vybranou předsedou Sněmovny.⁵⁰

Na návrh předsedy vlády pak prezident jmenuje její další členy a pověřuje je řízením ministerstev či jiných úřadů,⁵¹ přičemž tito spolu s předsedou pak skládají do rukou prezidenta slib.⁵²

Co se týče již existující vlády, prezident přijímá demisi jejích členů, kterou tito podávají prostřednictvím premiéra. Přijímá také demisi vlády jako celku, kterou je povinen přijmout, jedná-li se o případy obligatorního podání demise, tedy o případy stanovené v článku 73 odst. 2 Ústavy.⁵³

Nepodá-li vláda nebo její člen demisi sám, může je prezident sám odvolat. Jde-li o člena vlády, odvolá jej jedině na návrh jejího předsedy, kterému musí vyhovět.

⁴⁷ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava ČR, ve znění zákona č. 319/2009 Sb., čl. 58.

⁴⁸ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava ČR, ve znění zákona č. 319/2009 Sb., čl. 55, čl. 59 odst. 1.

⁴⁹ Tamtéž, čl. 57 odst. 2.

⁵⁰ PAVLÍČEK, Václav a kol. *Ústavní právo a státní věda. II. díl. 2.* vydání. Praha: Linde, 2008, s. 508 - 509

⁵¹ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava ČR, ve znění zákona č. 319/2009 Sb., čl. 68 odst. 2

⁵² Tamtéž, čl. 69.

⁵³ KYSELA, Jan. In KLÍMA, Karel a kol. *Komentář k Ústavě a Listině, 1. Díl. 2.* vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. 2009, s. 467-468 (čl. 62 Ústavy).

V případě vlády jako celku pak může dojít k jejímu odvolání zejména tehdy, byla-li povinna podat demisi a neučinila tak. Ústava je pak nejasná co se týče odvolání vlády nebo jejího předsedy z prezidentova vlastního uvážení, k čemuž dosud nikdy nedošlo.⁵⁴ Panuje však obecná shoda, že prezident touto pravomocí nedisponuje.⁵⁵

Mezi další pravomoci prezidenta ve vztahu k vládě pak patří například pověření vlády, jež podala demisi nebo byla odvolána, prozatímním výkonem funkce, právo účastnit se schůzí vlády, vyžadovat od ní nebo jejích jednotlivých členů zprávy a projednávat s nimi otázky v jejich působnosti.⁵⁶

2.3.2. Reálný výkon pravomocí

Snad nejpatrnější role prezidenta a zároveň nejširší prostor pro uplatnění vlastního vlivu spočívá při vytváření vlády a řešení vládních krizí. Jak je patrné z předchozích řádků, tento proces je v Ústavě upraven pouze stručně, což poskytuje hlavám státu příležitost pro vlastní interpretaci daného postupu. Praxí tak byly zavedeny procedury, které jdou dále za ústavní text, který s nimi vůbec nepočítá.

Uplatňovat výrazněji vlastní vliv na složení vlády začal Václava Havel souvislosti s vládní krizí z roku 1997, kdy se koaliční vláda ODS, ODA a KDU-ČSL začala rozpadat. Ministři za ODA a KDU-ČSL podali demisi a i sama ODS se vnitřně rozdělila.⁵⁷ Vzhledem k tomu, že se pozice vlády jevila jako neudržitelná, vyzval ji prezident Havel k podání demise, k čemuž pak 30. listopadu skutečně došlo.⁵⁸ Následně postupoval prezident poněkud opatrně, když nejmenoval nového předsedu vlády ihned, ale pověřil zatím Josefa Luxe, s nímž sdílel podobné představy o podobě budoucí vlády⁵⁹, aby vedl jednání o jejím složení. V polovině prosince pak Havel jmenoval předsedou vlády Josefa Tošovského, jehož vláda se vedle zástupců KDU-ČSL, ODA a US částečně skládala i z nestraníků. Prvním úkolem takto

⁵⁴ KYSELA, Jan. In KLÍMA, Karel a kol. *Komentář k Ústavě a Listině, 1. Díl*. 2. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. 2009, s. 465-467 (čl. 62 Ústavy).

⁵⁵ KOPECKÝ, Josef. *Zeman: Možnost odvolat premiéra vyplývá z extenzivního výkladu ústavy* [online]. zpravy.idnes.cz, 4. února 2013 [cit. 24. června 2016]. Dostupné na <http://zpravy.idnes.cz/zeman-mini-ze-z-ustavy-vyplyva-moznost-odvolat-premiera-pe6-domaci.aspx?c=A130204_112657_domaci_kop>.

⁵⁶ PAVLÍČEK, Václav a kol. *Ústavní právo a státopěda. II. díl*. 2. vydání. Praha: Linde, 2008, s. 510-511.

⁵⁷ Její dva členové, tehdejší ministr vnitra Jan Ruml a místopředseda ODS Ivan Pilip, vyzvali jejího předsedu Václava Klause k rezignaci na místo předsedy strany. K tomu nakonec, vzhledem k jeho silné pozici ve straně, nedošlo a ti dva členové po vytvoření vlastní frakce v rámci strany nakonec vystoupili a založili Unii svobody.

⁵⁸ CHRASTILOVÁ, Brigita, MIKEŠ, Petr. *Prezident republiky Václav Havel a jeho vliv na československý a český právní řád*. Praha: ASPI Publishing, 2003, s. 147.

⁵⁹ Jednalo se například o požadavek, aby jejím členem nebyl Václav Klaus.

jmenované vlády bylo získání důvěry Sněmovny, což se vzhledem k nespokojenosti ČSSD a části ODS začalo jevit jako nejisté. Opět však zasáhl prezident, který na setkání se zástupci parlamentních stran (s výjimkou KSČM) a následně při vystoupení v Parlamentu zdůraznil, že nevyslovení důvěry by znamenalo sestavování nové vlády a tudíž odložení předčasných voleb. Vláda důvěru nakonec získala.⁶⁰

Výše nastíněním postupem Václav Havel zejména ovlivnil budoucí praxi sestavování vlád, kdy je nejprve vybírána osoba pověřená sondováním možností vlády a až následně jmenován premiér. Jde o postup, který Ústava vůbec nepředpokládá, a lze tedy konstatovat, že ačkoli prezident při použití nastíněného postupu nejednal v rozporu s ní, zcela jistě jednal nad její rámec. Prakticky se tak proces jmenování vlády u nás přiblížil například nizozemskému modelu, v němž tuto roli plní tzv. prostředník (informateur) a formateur. Svůj vliv využil Havel také tehdy, když se postavil za vládu Tošovského a upozornil na případný odklad předčasných voleb, čímž vládě pomohl k získání důvěry.

V roce 2004 dostal příležitost uplatnit svůj vliv na složení vlády také nový prezident Václav Klaus, když podal Vladimír Špidla po svém sesazení z čela strany demisi a s ním pak padla celá vláda.⁶¹ Klaus zanedlouho započal jednání se zástupci politických stran (s výjimkou US-DEU a KSČM) o podobě nové vlády, přičemž jako podmínku stanovil, že se musí opírat o důvěru 101 nekomunistických poslanců, která nesmí záviset na hlasu Petra Kotta. Požadoval také, aby vláda přišla s novým programem. Jednáním o podobě vlády pověřil Stanislava Grosse, nového předsedu ČSSD, který následně takto podmíněnou podporu vládě zajistil a prezident jej jmenoval jejím předsedou. Důvěru mu Sněmovna vyslovila přesně 101 hlasy.⁶²

O rok později vypukla v souvislosti s nejasným financováním luxusního bytu Stanislava Grosse další vládní krize a ke slovu se tak opět dostal prezident Klaus. Ten několikrát vládu vyzval k urychlenému ukončení krize a předem odmítl

---

⁶⁰ BRUNCLÍK, Miloš. Role prezidenta při vládních krizích v České republice. In NOVÁK, Miroslav, BRUNCLÍK, Miloš (eds.). *Postavení hlavy státu v parlamentních a poloprezidentských režimech: Česká republika v komparativní perspektivě*. Praha: Dokořán, 2008, s. 289-291.

⁶¹ Je však otázkou, zda vláda padá spolu s jejím premiérem. Osobně se přiklání spíše k názoru, že tato úvaha nemá v Ústavě podklad, a tudíž by bylo možné i pouze vyměnit premiéra za jinou osobu. Což by byl logický postup například tehdy, pokud by premiér zemřel, jelikož v tomto případě by nebyl důvod k tomu, aby byla v důsledku této skutečnosti jmenována celá nová vláda.

⁶² BRUNCLÍK, Miloš. Role prezidenta při vládních krizích v České republice. In NOVÁK, Miroslav, BRUNCLÍK, Miloš (eds.). *Postavení hlavy státu v parlamentních a poloprezidentských režimech: Česká republika v komparativní perspektivě*. Praha: Dokořán, 2008, s. 291-293.

případnou budoucí spolupráci ČSSD s KSČM, když se nechal slyšet, že v případě navrnutí ministrů z řad KSČM by mohl sondovat klidně šestnáct měsíců, čímž by takovýto návrh prakticky odmítl. Krize však uvízla na mrtvém bodě. ČSSD se postavila za svého předsedu, jehož demisi KDU-ČSL požadovala, a naopak vyslovila požadavek na její odchod z vlády. Nakonec se tři ministři z KDU-ČSL rozhodli podat demisi a podpořit návrh na vyslovení nedůvěry vládě. Prezident Klaus však postupoval zcela bezprecedentně, když prohlásil, že demise sice převzal, avšak nepřijal, což bylo mnohými kritizováno. Přestože nedůvěra vládě nakonec vyslovena nebyla, vláda se dále rozkládala, jelikož podal demisi další ministr a další se k tomu chystali, pokud vláda nepodá demisi jako celek. Klaus podmínil přijetí demisí slibem Grosse, že při případném vytvoření nové vlády požádá Sněmovnu o důvěru. K tomuto scénáři však nakonec nedošlo a vláda podala demisi jako celek. Prezident ji přijal a ještě toho dne jmenoval předsedou vlády Jiřího Paroubka, který se svou vládou následně získal důvěru Sněmovny.⁶³

Další jmenování vlády se v tomto období již obešla bez výraznějšího balancování na hraně pravomocí prezidenta republiky. Nicméně v jeho průběhu vyvstala ještě jedna otázka týkající se pravomocí prezidenta, a sice jeho možnost odmítnout jmenovat ministrem osobu navrženou premiérem. Podle některých zdrojů⁶⁴ tuto možnost naznačil již Václav Havel v roce 1998 při jednáních o budoucím složení vlády Miloše Zemana v souvislosti s Václavem Grulichem a Janem Kavanem, avšak jak uvádí Jiří Pehe, tehdejší ředitel Politického odboru Kanceláře prezidenta republiky, jednalo se prý spíše o upozornění na kontroverznost daných kandidátů a požadavek na zvážení jejich výběru, než o snahu je odmítnout jakýmsi personálním vetem, o němž tehdy hovořil Zeman.⁶⁵

Ke skutečnému odmítnutí jmenování kandidáta na post ministra, respektive podmínění jeho jmenování došlo až v roce 2005. Tehdy Václav Klaus prohlásil, že Davida Ratha, jenž se měl stát ministrem zdravotnictví, jmenuje až tehdy, vzdá-li se

---

⁶³ BRUNCLÍK, Miloš. Role prezidenta při vládních krizích v České republice. In NOVÁK, Miroslav, BRUNCLÍK, Miloš (eds.). *Postavení hlavy státu v parlamentních a poloprezidentských režimech: Česká republika v komparativní perspektivě*. Praha: Dokořán, 2008, s. 293-296.

⁶⁴ STRAŠÍKOVÁ, Lucie. *Může prezident kádrovat ministry? Jiná doba, jiný názor Miloše Zemana* [online]. ceskatelevize.cz, 9. prosince 2013 [cit. 24. června 2016]. Dostupné na <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/1060059-muze-prezident-kadrovat-ministry-jina-doba-jiny-nazor-milose-zemana>>

⁶⁵ PEHE, Jiří. *Vzpomínky na ústavní budoucnost* [online]. pehe.cz, 31. prosince 2013 [cit. 24. června 2016]. Dostupné na <<http://www.pehe.cz/Members/redaktor/vzpominky-na-ustavni-budoucnost>>

„činností a funkcí, které znamenají střet zájmů“⁶⁶, čímž měl na mysli funkci předsedy České lékařské komory.⁶⁷

K dalšímu vývoji došlo v roce 2011, kdy Klaus otálel s přijetím demise Víta Bárty, tehdejšího ministra dopravy, a zejména s vyhověním návrhu premiéra Nečase na odvolání Radka Johna a Josefa Dobeše, ministrů vnitra a školství. Svůj krok zdůvodnil tím, že chce nejprve vědět, jaký má vláda další plán, jakým způsobem chce krizi vyřešit a zda tedy vládní koalice skončí nebo bude dále spolupracovat. Argumentoval, že souhlasí s tvrzením, že by měl prezident v této věci postupovat „bez zbytečného odkladu“, avšak dodal, že tento odklad není „zbytečný“, ale naopak v zájmu celé společnosti nezbytný.⁶⁸

Jak je z výše uvedeného patrné, Klaus jako prezident pokračoval ve snaze uplatnit svůj vliv na složení vlády. Stejně jako kdysi Havel, i on vyslovoval při vládních krizích podmínky týkající se budoucího složení vlády. Příkladem může být podmínka, aby součástí vlády nebyli komunisté, aby její podpora nestála na hlasech komunistů nebo podmínění přijetí demisí slibem, že vláda po doplnění odstupujících ministrů požádá znovu o důvěru, čímž se podle některých opět snažil zabránit účasti KSČM ve vládě. Snahy obcházet komunistické poslance byly ostatně patrné již za Havla, který se s nimi při jednání o budoucí podobě vlády vůbec neseťkával a ve vládě je také odmítal. Vzhledem k tomu, že se jedná o antisystémovou stranu, osobně takový postup chápu, a to o to více, že ve sledovaném období měli všichni v živé paměti období totality. Na druhou stranu se však přece jen jedná o nerespektování vůle voličů, a jakkoli s daným jednáním souhlasím, měly by se ho dopouštět spíše samy politické strany, než hlava státu, například tím, že pro ně bude mít KSČM nulový koaliční potenciál, čímž se dosáhne stejného efektu.

Při zdržování s přijetím demise ministra a odvolání dalších ministrů se pak Klaus dle svých slov snažil stabilizovat politickou situaci tím, že vláda nejprve vymyslí nějaký plán, aby nedošlo k prohloubení vládní krize. Uplatnil tak svoji pravomoc zcela v duchu parlamentarismu, který prezidenta chápe jako osobu neutrální, vystupující do popředí zejména při politických krizích. Mám za to, že prezident skutečně v těchto případech nejednal bezdůvodně, třeba z osobních nesympatií, ale snažil se

---

⁶⁶ BUCHERT, Viliam. *Rozhovor prezidenta republiky Václava Klause pro deník Mladá fronta Dnes* [online]. klaus.cz, 27. října 2005 [cit. 24. června 2016]. Dostupné na <www.klaus.cz/clanky/17>.

⁶⁷ Tamtéž.

⁶⁸ *Klaus: Ministry zatím neodvolám, na tahu je koalice* [online]. zpravy.aktualne.cz, 12. dubna 2011 [cit. 24. června 2016]. Dostupné na <<http://zpravy.aktualne.cz/domaci/politika/klaus-ministry-zatim-neodvolam-na-tahu-je-koalice/r~i:article:696931/>>.

napomoci k udržení stability a odpovědnějšímu chování vlády. Podle mého nejednal ani protiústavně, protože se přikláním k názoru, že pokud by měl jen demise automaticky a nekriticky přijímat, nebylo by potřeba, aby touto pravomocí vůbec disponoval. Jako legitimní rozhodnutí hodnotím i podmínění jmenování Davida Ratha ministrem složením jeho funkcí, jež byly ve střetu zájmů s funkcí ministra zdravotnictví.

Za nejkontroverznější Klausův počín pak mám podmínění přijetí demisí v roce 2005 slibem premiéra, že znovu požádá o důvěru. Ačkoli tento postup také dává smysl a měl by zabránit tomu, aby vláda vládla v jiném složení, než se kterým vyslovila Sněmovna souhlas vyslovením důvěry, podle mého názoru podporu v Ústavě nenachází. Pokud by poslanci s novým složením vlády nesouhlasili, vždy mají možnost vyslovit jí nedůvěru. K tomuto kroku sice potřebují více hlasů, avšak jde podle mě o jedinou ústavní možnost jak nesouhlas s částečnou obměnou ministrů vyslovit.

Oba prezidenti také obratně dokázali využít chybějícího časového limitu pro jmenování nové vlády, ačkoli zatím pouze v rámci upozornění na možnost a ochotu proces sestavení nové vlády zdržet, nebudou-li poslanci jednat jak se to prezidentovi jeví nejvhodnější.

2.4. Právomoci prezidenta ve vztahu k Parlamentu

2.4.1. Dle Ústavy

Vedle pravomoci vyhlásit volby do Poslanecké sněmovny a Senátu, účastnit se jejich schůzí a svolat zasedání Sněmovny po zvolení nových poslanců, má prezident zejména právo Poslaneckou sněmovnu rozpustit, a to z některého z důvodů uvedených v čl. 35 odst. 1 Ústavy. Na rozdíl od případu v odstavci 2 stejného článku, který přepokládá usnesení tří pětin poslanců, jímž Sněmovna navrhne prezidentu své rozpuštění sama, má prezident za situací v prvním odstavci pouze právo ji rozpustit, nikoli však povinnost.⁶⁹

V zákonodárném procesu prezident plní také důležitou roli. V první řadě má právo k jakémukoli běžnému zákonu využít své suspenzivní veto, které však může být nadpoloviční většinou všech poslanců přehlasováno. Toto své rozhodnutí musí odůvodnit, avšak prakticky mohou být uvedené důvody jakékoli. Dále prezident také

---

⁶⁹ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava ČR, ve znění zákona č. 319/2009 Sb., čl. 35 odst. 1 a 2.

podepisuje všechny zákony a ústavní zákony, avšak jedná-li se o zákon, vůči němuž uplatnil veto, které bylo následně přehlasováno, tuto povinnost nemá.⁷⁰

2.4.2. Reálný výkon pravomocí

Ve vztahu k Parlamentu, respektive zákonodárné moci nedošlo za Havla k žádným excesům z jeho pravomocí. Až jeho nástupce Klaus se rozhodl opět lehce posunout hranice, když se rozhodl nepodepsat některé zákony, aniž by předtím vůči nim uplatnil své veto. Jednalo se například o zákon č. 292/24 Sb. o zásluhách E. Beneše, zákon č. 180/2005 Sb. o podpoře výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů a několik dalších. Vzhledem k formulaci čl. 51, která zní „Přijaté zákony podepisuje...“, a skutečnosti, že podpis prezidenta má potvrzovat, že byl daný zákon přijat v souladu s právním řádem a má tedy určitou „státně-notářskou“ funkci,⁷¹ má spousta odborníků za to, že připojit k zákonu svůj podpis je prezidentovou povinností.⁷² Například Václav Havel, i když s některým zákonem nesouhlasil, podepsal jej, a buďto pak dopisem sdělil jaké výhrady k němu má předsedovi Sněmovny a vysvětlil, proč přesto podepsal, nebo po završení zákonodárného procesu podal návrh Ústavnímu soudu na zrušení daného předpisu nebo jeho části, což učinil například v roce 2002 v souvislosti s přijetím zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, kterému ÚS vyhověl.⁷³

Klaus tak z ověřovací funkce prezidentského podpisu pod zákonem, který má stvrdit, že zákonodárný proces proběhl v souladu s právním řádem, udělal deklaraci skutečnosti, zda s ním osobně souhlasí či nikoli. Tento podpis sice není podmínkou platnosti ani účinnosti dotčeného zákona, jelikož by pak měl prezident v rukou prakticky absolutní veto, avšak i tak lze trvat na tvrzení, že se jedná o prezidentovu povinnost. Ačkoli tento Klausův postup reálně nijak prezidentovy pravomoci nerozšiřuje, jde o důležitou ukázkou toho, jak může být nemožné prezidenta přinutit dodržovat v některých směrech Ústavu, pokud si ji vykládá vlastním způsobem.

---

⁷⁰ Toto konstatování nenachází oporu v textu Ústavy, a ačkoli se jedná o běžnou praxi dokonce již zahrnutou i do Jednacího řádu Poslanecké sněmovny, je nepodepsání vetovaných zákonů dle většiny odborníků protiústavní.

⁷¹ KYSELA, Jan. In KLÍMA, Karel a kol. *Komentář k Ústavě a Listině, 1. Díl*. 2. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. 2009, s. 422-423 (čl. 51 Ústavy).

⁷² JIRÁSEK, Jiří. Může nebo musí prezident schválený zákon podepsat? In HLOUŠEK, Vít, ŠIMÍČEK, Vojtěch (eds). *Výkonná moc v ústavním systému České republiky*. Brno: MU, Mezinárodní politologický ústav, 2005, s. 90.

⁷³ KOUDELKA, Zdeněk. Prezident republiky a zákonodárství v ČR. *Právní obzor*, 2012, roč. 95, č. 3, s. 231.

2.5. Právomoci prezidenta ve vztahu k soudní moci

2.5.1. Dle Ústavy

Právomoci hlavy státu zasahují také do moci soudní, a to zejména tím, že je to právě prezident, kdo jmenuje soudce Ústavního soudu, k čemuž je zapotřebí také souhlasu Senátu s daným kandidátem, a případně potom přijímá jejich rezignaci.⁷⁴ Z těchto soudců pak prezident dále vybírá a jmenuje předsedu a místopředsedu Ústavního soudu. Stejně tak jmenuje předsedu a místopředsedu Nejvyššího soudu a jmenuje a odvolává předsedu a místopředsedu Nejvyššího správního soudu. Právomoc odvolat funkcionáře Nejvyššího soudu však byla zpochybněna a dostala se před Ústavní soud, který dovedl, že prezident tuto pravomoc nemá. Učinil tak zejména na základě argumentu, že je nepřípustné, aby moc výkonná takovýmto způsobem zasahovala do nezávislosti moci soudní. Existuje však i mnoho odlišných názorů, s nimiž se dá spíše souhlasit, avšak na tomto místě není potřeba je rozebírat, jelikož jde vlastně o omezení prezidentových pravomocí, nikoli jejich rozšiřování. Vedle toho prezident také do funkce jmenuje běžné soudce, přičemž vyvstaly pochyby, zda tak je povinen učinit, či nikoliv, čemuž bude věnováno více prostoru v další podkapitole.

Se soudní mocí, respektive jejím výkonem souvisí také právo prezidenta udělovat amnestii, odpouštět a zmírňovat tresty a nařídit nezahájení trestního řízení či nepokračování v něm. Také má právo zhlazovat odsouzení.⁷⁵

2.5.2. Reálný výkon pravomocí

V této oblasti stojí za zmínku výkon pravomocí zejména prezidenta Václava Klause, který se do konfliktu s mocí soudní dostal nejednou. Poprvé se tak stalo kvůli jeho sporům se Senátem ohledně kandidátů na soudce ÚS. Senát tehdy několikrát část jím navržených kandidátů odmítl s poukazem zejména na jejich minulost, což vedlo k tomu, že byl Ústavní soud v letech 2003 až 2005 doplňován pouze postupně, a téměř dva roky tak fungoval s nekompletním počtem soudců.⁷⁶ Senát Klausovi

---

⁷⁴ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava ČR, ve znění zákona č. 319/2009 Sb., čl. 84 odst. 2; zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů, § 6, § 7 odst. 1.

⁷⁵ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava ČR, ve znění zákona č. 319/2009 Sb., čl. 62 písm. g), čl. 63 písm. j)

⁷⁶ MORAVEC, Václav. *Neobsazenost Ústavního soudu je podle jeho předsedy Pavla Rychetského důsledkem špatné komunikace mezi Senátem ČR a prezidentem* [online]. bbc.co.uk, 31. ledna 2005 [cit. 24. června 2016]. Dostupné na <http://www.bbc.co.uk/czech/interview/story/2005/01/050201_rychetsky.shtml>

vyčítal zejména to, že s ním kandidáty předem nekonzultoval a stěžoval si také, že mu není předkládán dostatečný počet kvalitních kandidátů. Někteří dokonce toto Klausovo jednání označili za velezradu.⁷⁷ Ani takovéto soudy však Klause nevedly k tomu, aby tento postup neopakoval i v roce 2011 a 2012, kdy Senát odmítl další kandidáty,⁷⁸ a Ústavní soud tak doplnil až prezident Zeman.

Dalším případem týkajícím se postupu Klause vůči moci soudní, je kauza z roku 2005 ohledně nejmenování několika justičních čekatelů, které neformálně odůvodnil nízkým věkem kandidátů, ačkoli zákonné podmínky splňovali. Nejznámější je pak případ Petra Langera, který jako jediný nestáhl svoji žalobu proti hlavě státu a otázku, zda je prezident v dané věci povinen vydat odůvodněné rozhodnutí, přinesl až před Nejvyšší správní soud. Ten mu dal za pravdu a ve svém rozhodnutí došel k závěru, že prezident při jmenování soudců vystupuje jako správní orgán, a tudíž má povinnost o jmenování rozhodnout – ať už pozitivně či negativně.⁷⁹ Prezident však toto rozhodnutí nerespektoval. Naopak jej označil za rozporné s Ústavou a v textu své kasační stížnosti, s níž však neuspěl, svoji nečinnost ospravedlnil slovy, že „*Prezident republiky i přes rozsudek soudu nesmí porušit Ústavu.*“⁸⁰

Za velmi kontroverzní je považováno také amnestijní rozhodnutí prezidenta Klause z ledna 2012, v němž mimo jiné zastavil trestní řízení probíhající déle než osm let, za které trestní zákon stanoví trest odnětí svobody nepřevyšující 10 let, v důsledku čehož došlo k zastavení trestního stíhání mnoha kauz týkajících se závažné hospodářské kriminality a korupce.⁸¹ Ačkoli mělo rozhodnutí mnoho negativních důsledků, z nichž lze třeba zmínit i značnou demotivaci orgánů činných v trestním řízení, které tak několik let pracovaly na některých případech vlastně zbytečně, je nutné konstatovat, že v tomto případě jednal prezident zcela v souladu s Ústavou. Maximálně by bylo možné tvrdit porušení jeho prezidentského slibu v tom smyslu, že předmětným amnestijním rozhodnutím nejednal v zájmu všeho lidu.

---

⁷⁷ *Senátor Bárta: Klaus je velezradce* [online]. novinky.cz, 8. dubna 2004 [cit. 24. června 2016]. Dostupné na <<http://www.novinky.cz/domaci/29515-senator-barta-klaus-je-velezradce.html>>

⁷⁸ Usnesení Ústavního soudu ze dne 27. března 2013, sp. zn. Pl. ÚS 17/13.

⁷⁹ Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 27. dubna sp. zn. 4 Aps 3/2005.

⁸⁰ KLAUS, Václav. *Plné znění podrobného odůvodnění kasační stížnosti prezidenta republiky proti rozsudku Městského soudu v Praze* [online]. klaus.cz, 23. července 2007 [cit. 24. června 2016]. Dostupné na <www.klaus.cz/clanky/365>

⁸¹ Rozhodnutí prezidenta republiky č. 1/2013 Sb., o amnestii

I kdyby však skutečně byla amnestie v rozporu s Listinou práv a svobod, jak ve svém návrhu na její zrušení tvrdila skupina senátorů,⁸² nenese za ni prezident odpovědnost, jelikož se jednalo o kontrasignovanou pravomoc a odpovědným je proto premiér. Jedinými důsledky tak byl negativní obraz Klause, kterému však stejně již končilo funkční období, a opožděné zjištění premiéra, že nesouhlasí-li s prezidentovým rozhodnutím, nemá povinnost ho kontrasignovat.

Z výše uvedeného postupu při obsazování ÚS a jmenování soudců podle mého názoru vyplývá nedostatečná úprava odpovědnosti prezidenta, čímž se však budu blíže zabývat v jedné z následujících kapitol. Prezident dal v těchto případech jasně najevo, že nemá problém využívat své pravomoci zcela svévolně, a co hůř, že nerespektuje rozhodnutí soudu. Jde podle mě o velmi špatný příklad, kterým v očích ostatních občanů podřívá autoritu moci soudní v zemi. Není proto divu, že se všechny tyto události staly předmětem ústavní žaloby na prezidenta pro velezradu, podanou skupinou senátorů na počátku roku 2016. Řízení o této žalobě však bylo zastaveno.⁸³

2.6. Zahraněpolitické pravomoci

2.6.1. Dle Ústavy

Dle čl. 63 Ústavy disponuje prezident také pravomocemi projevujícími se navenek republiky. Zejména stát navenek zastupuje, což je činnost právními předpisy blíže nevymezená, která prakticky zahrnuje „*jakýkoli projev vůle hlavy státu uskutečněný v souladu s mezinárodními protokolárními pravidly v kontaktu s cizími hlavami státu či jinými funkcionáři, resp. na jednání mezinárodních organizací*“.⁸⁴ Vzhledem k tomu, že vrcholným orgánem i v oblasti zahraničněpolitické je vláda a konkrétně zejména ministerstvo zahraničních věcí, jak blíže stanovuje § 6 zákona č. 2/1969 Sb., může docházet ke konfliktnímu výkonu této politiky ze strany obou těchto aktérů. Tomuto by měla zabránit povinnost kontrasignace aktů prezidenta učiněných v této oblasti, avšak ta se vztahuje pouze na akty povahy rozhodnutí, což, jak uvidíme dále, může mít nemalý vliv na konzistentnost zahraniční politiky a možnost prezidenta prosazovat vůči zahraničí „vlastní linii“.

---

⁸² *Senátorskou výzvu ke zrušení části amnestie už má Ústavní soud* [online]. senat.cz, 14. ledna 2013 [cit. 24. června 2016]. Dostupné na <http://www.senat.cz/zpravodajstvi/napsali_item.php?id=133>.

⁸³ Usnesení Ústavního soudu ze dne 27. března 2013, sp. zn. Pl. ÚS 17/13.

⁸⁴ KYSELA, Jan. In KLÍMA, Karel a kol. *Komentář k Ústavě a Listině, 1. Díl*. 2. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. 2009, s. 484 (čl. 63 Ústavy).

Další pravomocí prezidenta republiky v zahraničněpolitických vztazích je oprávnění sjednávat a ratifikovat mezinárodní smlouvy, přičemž sjednávání smluv může být přeneseno na vládu či jejího člena.⁸⁵ Prezident svým rozhodnutím tuto pravomoc delegoval na vládu, pokud jde o sjednávání a schvalování těch smluv, které nepotřebují souhlas Parlamentu. Tyto jsou označovány za smlouvy vládní. Na člena vlády pak delegoval ty mezinárodní smlouvy, které svým významem nepřesahují rámec působnosti ústředních orgánů státní správy.⁸⁶ Zde pak hovoříme o smlouvách resortních. Ostatní mezinárodní smlouvy, tedy ty, k jejichž ratifikaci je potřeba souhlasu Parlamentu a které jsou označovány za smlouvy prezidentské, jsou pak sjednávány na základě prezidentovy ad hoc plné moci.⁸⁷

Přestože však sjednávání smluv prezident přenesl, delegovat pravomoc smlouvy ratifikovat Ústava neumožňuje, takže tento úkon může provádět pouze prezident. Ovšem ne všechny mezinárodní smlouvy vyžadují ratifikaci, a tak jsou smlouvy vládní a resortní na delegované úrovni nejen sjednávány, ale i schvalovány a je k nim tedy přistoupeno bez ratifikace prezidentem.⁸⁸

Prezident má pravomoci také ve vztahu k členům zastupitelských misí, a to jak cizím, kdy přijímá vedoucí zastupitelských misí,⁸⁹ tak vlastním, kdy pověřuje a odvolává vedoucí zastupitelských misí.⁹⁰ Je ústavní zvyklostí, že výběr kandidátů v tomto případě provádí Ministerstvo zahraničních věcí po konzultaci ve vládě.⁹¹ Ke všem výše uvedeným rozhodnutím však prezident potřebuje spolupodpis předsedy vlády.⁹²

2.6.2. Reálný výkon pravomocí

Zahraniční politika je, co se týče rozsahu prezidentových pravomocí ve vztahu k vládě, na konflikty bohatou oblastí. Jak za prezidenta Václava Havla, tak za Václava Klause, došlo k několika sporům ohledně rozsahu prezidentových

⁸⁵ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava ČR, ve znění zákona č. 319/2009 Sb., čl. 63 odst. 1 písm. b

⁸⁶ Rozhodnutí prezidenta republiky č. 144/1993 Sb., o sjednávání mezinárodních smluv.

⁸⁷ KYSELA, Jan. In KLÍMA, Karel a kol. *Komentář k Ústavě a Listině, 1. Díl.* 2. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. 2009, s. 485 (čl. 63 Ústavy).

⁸⁸ KYSELA, Jan. In KLÍMA, Karel a kol. *Komentář k Ústavě a Listině, 1. Díl.* 2. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. 2009, s. 487 (čl. 63 Ústavy).

⁸⁹ Toto ceremoniální přijetí v souvislosti s odevzdáním pověřovacích listin se však vztahuje jen na vedoucí diplomatických misí, nikoli misí konzulárních.

⁹⁰ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava ČR, ve znění zákona č. 319/2009 Sb., čl. 63, odst. 1, písm. d) a e)

⁹¹ PAVLÍČEK, Václav a kol. *Ústavní právo a státověda. II. díl.* 2. vydání. Praha: Linde, 2008, s. 491

⁹² Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava ČR, ve znění zákona č. 319/2009 Sb., čl. 63 odst. 3

pravomocí v zahraniční politice. Často se týkaly událostí, kdy prezident veřejně projevoval své zahraničněpolitické názory, s nimiž vláda nesouhlasila nebo které směřovaly přímo proti koncepci vládní zahraniční politiky.

U Václava Havla lze zmínit například prohlášení ohledně příslibení vojenské podpory operaci NATO v Jugoslávii, k němuž došlo bez jakékoli konzultace s vládou, a které následně zjemnil tak, aby bylo vládnímu stanovisku blíže. Dalším příkladem může být také Havlovo podepsání dopisu, kterým spolu s dalšími sedmi hlavami státu vyjádřil podporu amerického nátlaku na Irák. Ačkoli se nejednalo o přílišné odklonění se od vládní politiky vůči této otázce, ale spíše o odlišnou míru intenzity, premiér Špidla dopis podepsat odmítl a prezidentův podpis označil jako jeho soukromou záležitost.⁹³ Přestože tak prezident nejednal v rozporu s Ústavou a nepřekročil své pravomoci, jelikož se nejednalo o rozhodnutí v tom smyslu, aby podléhalo kontrasignaci, předpokládá se, že pozice vlády a prezidenta bude ve vztahu k těmto otázkám sladěna. V těchto sporech je tak patrný nedostatek komunikace a koordinace postojů k zahraniční politice mezi prezidentem a vládou, který však v tomto období nezpůsobil žádné významnější problémy, snad jen občasné zmatení zahraničních partnerů.

U Václava Klause byla celou dobu jeho výkonu prezidentského úřadu patrná opatrnost vůči Evropské unii, avšak tento jeho europesimismus s ním nesdílela vláda, z čehož vzešlo několik případů, kdy se vláda i prezident v zahraničí, ale i na domácí půdě, vyjadřovali k určitým zahraničněpolitickým tématům zcela odlišně. K vyhrocení situace došlo v roce 2005, kdy premiér Jiří Paroubek v reakci na Klausovy výroky na účet tzv. evropské ústavy prohlásil, že pokud s výstupy, které jsou v přímém rozporu se stanoviskem vlády, nepřestane, omezí vláda jeho zahraniční cesty, které na návrh ministra zahraničí schvaluje. K tomuto nakonec nedošlo a situace byla vyřešena dohodou obou činitelů o rozdělení pravomocí a zahraničních cest mezi ně. Dohoda však prakticky moc nefungovala, jelikož ještě v témže roce došlo k dalšímu sporu, když se Paroubkova vláda oficiálně omluvila sudetským Němcům, kteří zůstali za druhé světové války loajální Československu.

---

⁹³ BRUNCLÍK, Miloš. Spory o zahraniční politiku ČR – prezident vs. premiér. In NOVÁK, Miroslav, BRUNCLÍK, Miloš (eds.). *Postavení hlavy státu v parlamentních a poloprezidentských režimech: Česká republika v komparativní perspektivě*. Praha: Dokořán, 2008, s. 314.

S tímto prohlášením nesouhlasil prezident a stěžoval si, že s ním vůbec nebylo konzultováno.⁹⁴

Důležitým problémem je také otázka ratifikace mezinárodních smluv, která vyvstala zejména v souvislosti s ratifikací Dodatkového protokolu k Evropské sociální chartě v roce 2004. Parlament s ratifikací sice vyslovil souhlas, ovšem prezident ji přesto nepodepsal s tím, že neexistuje žádná lhůta, v níž je povinen tak učinit. Dále se vyjádřil v tom smyslu, že se jedná o stálý závazek státu, přičemž se mu jeví těsné hlasování v Parlamentu jako nedostatečná podpora tomuto závazku.⁹⁵

Otázka podepisování mezinárodních smluv se stala opět aktuální v souvislosti s přijímáním Lisabonské smlouvy, s níž prezident otevřeně projevoval nesouhlas. Ústavní soud (ačkoli netázán) ve svém nálezu sp. zn. Pl. ÚS 29/09, známém také jako Lisabon II, vyvodil „*povinnost prezidenta republiky bez zbytečného odkladu ratifikovat (tzn. formálně navenek potvrdit řádný průběh vnitrostátní schvalovací procedury) mezinárodní smlouvu, která byla řádně prezidentem republiky nebo vládou z jeho pověření sjednána a s jejíž ratifikací vyslovil souhlas demokraticky zvolený zákonodárný sbor, zejména jde-li o mezinárodní smlouvy podle čl. 10a Ústavy schvalované kvalifikovanou ústavní většinou poslanců a senátorů*“.⁹⁶ Ještě toho dne pak Klaus, i přes výhrady k obsahu rozhodnutí, Lisabonskou smlouvu podepsal.⁹⁷ V roce 2012 pak na výzvu Senátu podepsal i již zmíněný Dodatek protokol, avšak lze jen hádat, zda se tak stalo v návaznosti na zmíněný nálezu a pohrůžku zahájení řízení před Ústavním soudem, nebo prezident po tolika letech ve výzvě Senátu nyní spatřil dostatečnou politickou podporu pro daný dokument.

Neratifikovat se prezident rozhodl i rozhodnutí Evropské rady, kterým se mění článek 136 Smlouvy o fungování Evropské unie, pokud jde o mechanismus stability pro členské státy, jejichž měnou je euro. Senát se opět rozhodl jej k tomuto kroku vyzvat, avšak prezident na tuto výzvu veřejně odpověděl, že tak neučiní. Tuto skutečnost, stejně jako otálení s ratifikací již zmíněného Protokolu k Evropské

---

⁹⁴ BRUNCLÍK, Miloš. Spory o zahraniční politiku ČR – prezident vs. premiér. In NOVÁK, Miroslav, BRUNCLÍK, Miloš (eds.). *Postavení hlavy státu v parlamentních a poloprezidentských režimech: Česká republika v komparativní perspektivě*. Praha: Dokořán, 2008, s. 315.

⁹⁵ MALENOVSKÝ, Jiří. Kulečník namísto štafetového běhu v ratifikačních řízeních o integračních smlouvách v ČR. *Právní rozhledy*, 2009, roč. 17, č. 4, s. 124.

⁹⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 3. listopadu 2009, sp. zn. Pl. ÚS 29/09.

⁹⁷ KLAUS, Václav. *Prohlášení prezidenta republiky k rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 3. listopadu 2009* [online]. klaus.cz, 3. listopadu 2009 [cit. 24. června 2016]. Dostupné na <<http://www.klaus.cz/clanky/560>>

sociální chartě, pak senátoři také použili v odůvodnění jejich ústavní žaloby na Klause.⁹⁸

Ačkoli Ústavní soud povinnost ratifikovat mezinárodní smlouvy vyslovil poněkud zvláštním způsobem, v debatě o existenci této povinnosti se přiklání spíše na jeho stranu. Ztotožňuji se s odůvodněním Zdeňka Kühna, který vyslovil názor, že „*V parlamentním systému není možné, aby měl prezident právo absolutního veta vůči smlouvě, kterou schválí parlament. Opačný závěr (...), by v kombinaci s prezidentovou neodpovědností a specifickým postavením uvnitř moci exekutivní velmi významně nachýlil rovnováhu mezi jednotlivými mocemi uvnitř státu. Prezident v našem systému nemůže jednoduše negovat vůli parlamentu.*“⁹⁹ Neratifikování Parlamentem schválených mezinárodních smluv by tak dle mého mělo být chápáno jako překračování prezidentových pravomocí.

K tomu, zda je vhodné stanovit z tohoto konstatování výjimky, se zajímavě vyjádřil Jan Kysela. Ten jako důvod pro odmítnutí ratifikace, který výslovně odlišuje od pouhé nečinnosti spočívající v neratifikování, vylučuje důvody rozporu s Ústavou, jelikož od toho zde existuje Ústavní soud. Dále se zabývá výhradami morálními a politickými, avšak ani zde nevidí prostor pro to, aby svědomí či morální zábrany jedné osoby nahradilo kolektivní vůli voleného zastupitelského orgánu. Zároveň chápe případné morální výhrady prezidenta a nemožnost nutit jej „znásilnit se“. Přesto však přichází s řešením, jak v takovém případě neblokovat realizaci daných závazků, kterým může být buďto demise prezidenta, nebo sistace výkonu pravomocí prezidenta dle čl. 66 (nejspíš by se však jednalo o sistaci na jeho vlastní podnět), kdy by tato pravomoc přešla na předsedu vlády, přičemž by po ratifikaci bylo usnesení zrušeno. U politických výhrad s ratifikací však konstatuje, že by takovýto postup nejspíše nefungoval.¹⁰⁰ S tímto názorem podle mě nezbývá než souhlasit.

Co se týče prezidentových názorů na zahraniční politiku, jsem toho názoru, že by při jejich vyjadřování měl skutečně respektovat vládou vymezenou linii této politiky. Tím však nechci říci, že by měl rezignovat na vlastní názory na zahraničněpolitická témata a jejich sdělování veřejnosti. Naopak si myslím, že je

⁹⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 27. března 2013, sp. zn. Pl. ÚS 17/13.

⁹⁹ KÜHN, Zdeněk. Re: Může prezident republiky odmítnout ratifikaci mezinárodní smlouvy? [příspěvek v komentářích]. In: *jinepravo.blogspot.cz* [online]. 16. ledna 2009, 04:12 [cit. 24. června 2016]. Dostupné na <<http://jinepravo.blogspot.cz/2009/01/me-prezident-republiky-odmtnout.html>>

¹⁰⁰ KYSELA, Jan. Re: Může prezident republiky odmítnout ratifikaci mezinárodní smlouvy? [příspěvek v komentářích]. In: *jinepravo.blogspot.cz* [online]. 16. ledna 2009, 18:19 [cit. 24. června 2016]. Dostupné na <<http://jinepravo.blogspot.cz/2009/01/me-prezident-republiky-odmtnout.html>>

dobré dívat se na určité problémy také z jiných, byť i nepopulárních úhlů pohledu a upozornit tak třeba na jejich případné nedostatky. Toto by však měl dělat, když už se pro vyjádření v tomto smyslu rozhodne, s výslovným ujištěním o respektu k vládní politice a odmítnutí její dvoukolejnosti, aby se z České republiky nestával nespolehlivý partner, u něhož ostatní mezinárodní aktéři nevědí, který z někdy i protikladných názorů zaznívajících od jeho nejvyšších ústavních činitelů, je ten oficiální.

2.7. Další pravomoci

Vedle výše uvedených pravomocí disponuje prezident i mnoha dalšími, z nichž některé nejsou stanoveny přímo v Ústavě, ale mohou být upraveny běžnými zákony.¹⁰¹ Z dosud nezmíněných ústavních pravomocí se jedná například ještě o jmenování členů Bankovní rady ČNB a prezidenta a viceprezidenta NKÚ, dále prezident jmenuje a povyšuje generály ozbrojených sil, což souvisí s jeho postavením jako vrchního velitele ozbrojených sil, a na návrh Sněmovny, Senátu nebo vlády, nebo i bez takového návrhu, uděluje a propůjčuje státní vyznamenání.¹⁰²

Z pravomocí nezaložených Ústavou stojí za zmínku zejména jmenování vysokoškolských profesorů a jmenování a odvolávání rektorů veřejných vysokých škol, k čemuž prezidenta opravňuje zákon o vysokých školách. Podle zákona o volbách do zastupitelstev krajů a zákona o volbách do zastupitelstev obcí vyhlašuje prezident tyto volby. V neposlední řadě také jmenuje některé funkcionáře ústředních správních úřadů, jako například předsedu Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže nebo Českého statistického úřadu.¹⁰³

2.8. Neodpovědnost prezidenta a způsob zániku jeho funkce

V souvislosti s pravomocemi prezidenta republiky je nutné také uvést, že prezident, jak vyplývá z čl. 53 odst. 3 Ústavy, není z výkonu své funkce odpovědný. Není to však úplně tak pravda, jelikož rozlišujeme několik druhů odpovědnosti, a sice odpovědnost ústavněpolitickou, trestněprávní, ústavněprávní a politickou.¹⁰⁴ Neodpovědností hlavy státu dle čl. 53 Ústavy je míněna neodpovědnost

¹⁰¹ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava ČR, ve znění zákona č. 319/2009 Sb., čl. 63. Odst. 2

¹⁰² Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava ČR, ve znění zákona č. 319/2009 Sb., čl. 62 a 63

¹⁰³ PAVLÍČEK, Václav a kol. *Ústavní právo a státověda. II. díl. 2.* vydání. Praha: Linde, 2008, s. 523

¹⁰⁴ KUDRNA, Jan. Odpovědnost za akty prezidenta republiky. *Správní právo*, 2013, roč. 46, č. 7-8, s. 386-387.

ústavněpolitická, která spočívá v narušení nebo ztrátě důvěry v osobu jmenovanou nebo volenou, v tomto případě prezidenta.¹⁰⁵ Tuto neodpovědnost v tradičním parlamentarismu vyvažuje povinnost kontrasignace všech jeho aktů členem vlády, kdy daná osoba svým spolupodpisem odpovědnost za daný akt přebírá. Nedůvěra vzniklá z kontrasignovaných aktů tak může být vyjádřena jedině vyslovením nedůvěry vládě. V České republice však musí předseda vlády nebo odpovědný ministr kontrasignovat pouze akty prezidenta ve formě rozhodnutí, navíc s výjimkou aktů vyjmenovaných v čl. 62 Ústavy. Existují tedy i pravomoci, k jejichž výkonu kontrasignace nutná není, a za které tak ve výsledku odpovědnost nikdo nenesou. Problematickým se to jeví v případě udělování individuálních milostí, pro jejichž udělování neexistují žádná zákonná omezení,¹⁰⁶ nebo v případě aktů odlišných od rozhodnutí v zahraniční politice, kdy příkladem mohou být proslovy či prohlášení prezidenta republiky, které se, jak již bylo uvedeno výše, mohou odlišovat od zahraničněpolitické linie nastavené vládou, a mást tak zahraniční partnery.

Prezident byl ve sledovaném období neodpovědný také trestněprávně, a to na základě čl. 65 Ústavy, který stanovoval nemožnost prezidenta zadržet a stíhat, a to i co se týče přestupků a jiných správních deliktů. Navíc, pokud prezident spáchal během výkonu funkce některý trestný čin, bylo jeho stíhání navždy vyloučeno i po skončení jeho úřadu. Jednalo se přitom o všechny trestné činy, nikoli pouze ty nějakým způsobem související s výkonem jeho funkce. Trestní stíhání však nebylo vyloučeno ve vztahu k činům spáchaným před ujmoutím se úřadu či po jeho skončení.¹⁰⁷

Politická odpovědnost je na rozdíl od ostatních zmíněných druhů odpovědností mimoprávní a spočívá v dobrovolném odstoupení z funkce.¹⁰⁸

Jediný způsob, jakým tedy bylo možné prezidenta vést k určité odpovědnosti, bylo skrze odpovědnost ústavněprávní, tedy přes ústavní delikt velezrady. Stíhání se zahajovalo na základě ústavní žaloby, kterou musela navrhnout alespoň třetina senátorů a řízení pak probíhá před Ústavním soudem. Podle § 96 zákona o Ústavním soudu je za velezradu považováno „*jednání prezidenta republiky směřující*

---

¹⁰⁵ KUDRNA, Jan. Odpovědnost za akty prezidenta republiky. *Správní právo*, 2013, roč. 46, č. 7-8, s. 387.

¹⁰⁶ KYSELA, Jan. In KLÍMA, Karel a kol. *Komentář k Ústavě a Listině, 1. Díl*. 2. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. 2009, s. 474 (čl. 62 Ústavy).

¹⁰⁷ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava ČR, ve znění zákona č. 319/2009 Sb., čl. 65

¹⁰⁸ KUDRNA, Jan. Odpovědnost za akty prezidenta republiky. *Správní právo*, 2013, roč. 46, č. 7-8, s. 388.

*proti svrchovanosti a celistvosti republiky, jakož i proti jejímu demokratickému řádu.*¹⁰⁹ Vyhoví-li ÚS žalobě, ztrácí prezident prezidentský úřad i způsobilost jej v budoucnu znovu nabýt.¹¹⁰

Podíváme-li se tedy znovu na zmiňovaný článek 53 odst. 3 Ústavy, zjistíme, že obecné tvrzení o neodpovědnosti prezidenta není úplně pravdivé, jelikož, jak bylo zmíněno výše, jej lze k určitému druhu odpovědnosti přece jen volat. Na relevanci tomuto článku ubírá také ratifikace Římského statutu Mezinárodního trestního soudu, podle něhož se při spáchání ve Statutu vymezených trestných činů hlavou státu nedbá na její případné imunity zakotvené vnitrostátním právem daného státu.¹¹¹

Co se týče zániku funkce prezidenta republiky, existují čtyři způsoby, jakými k němu může dojít. Jako první lze zmínit již uvedený důsledek shledání prezidenta odpovědného za velezradu, kterým je právě ztráta prezidentského úřadu. Druhou variantu představuje možnost prezidenta vzdát se úřadu v souladu s čl. 61 Ústavy do rukou předsedy Poslanecké sněmovny, přičemž úřad ztrácí buďto okamžikem abdikace, která může mít jak ústní, tak písemnou podobu, nebo dnem v abdikaci uvedeným. Prezidentova funkce dále končí uplynutím pětiletého funkčního období a samozřejmě také prezidentovou smrtí.

---

¹⁰⁹ Zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění zákona č. 227/2009 Sb., § 96.

¹¹⁰ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava ČR, ve znění zákona č. 319/2009 Sb., čl. 65 odst. 2.

¹¹¹ KUDRNA, Jan. Odpovědnost za akty prezidenta republiky. *Správní právo*, 2013, roč. 46, č. 7-8, s. 402.

3. Postavení hlavy státu po změně Ústavy

3.1. Cesta k přímé volbě prezidenta

Úvahy o zavedení přímé volby prezidenta probíhaly již od vzniku Československa v roce 1918 a jejím příznivcem tenkrát byl i prezident Masaryk. Myšlenka se však tehdy neprosadila a k životu byla znovu probuzena až po sedmdesáti letech, kdy s požadavkem přímo voleného prezidenta přišla v prosinci 1989 komunistická strana, která tak paradoxně najednou požadovala maximální možnou demokracii při volbě další hlavy státu. Opoziční hnutí však trvalo na nepřímé volbě, což bylo nakonec odsouhlaseno.¹¹²

Při přípravě návrhu první české ústavy existovalo pět variant – jedna vládní, prosazující nepřímou volbu prezidenta Parlamentem, a další čtyři předložené různými politickými stranami¹¹³, z nichž dva návrhy zahrnovaly přímo volenou hlavu státu. Jelikož však schvalování nové ústavy probíhalo hekticky na poslední chvíli, bylo politicky rozhodnuto, že jej připraví právě vládní komise. Další varianty tak sice předloženy být mohly, avšak šanci na následné projednání měly nulovou. O přímé volbě tak prakticky žádná diskuze neproběhla a zavedena byla nepřímá volba prezidenta parlamentem tak, jak byla popsána na předchozích stránkách.¹¹⁴

Na téměř deset let pak jakékoli diskuze o změně volby prezidenta utichly. První návrh na změnu ústavy byl představen až v roce 2001 tzv. Čtyřkoalicí, která však neměla žádnou reálnou možnost ji prosadit. V dalších letech pak vznikalo mnoho dalších návrhů různých politických uskupení, jejichž společným rysem, s určitými výjimkami, bylo zaměření se pouze na změnu způsobu volby a nikoli i pravomocí hlavy státu a její odpovědnosti. S asi nejkvalitnějším návrhem přišla v roce 2007 ČSSD. Návrh lehce upravoval prezidentovy pravomoci, ale především rozšiřoval jeho odpovědnost tím, že počítal s možností podat na prezidenta ústavní žalobu také pro jiné porušení ústavních předpisů. Vláda však návrh nepodpořila a o návrhu nakonec nebylo ve třetím čtení z důvodu blížících se sněmovních voleb ani hlasováno.

---

¹¹² KUDRNA, Jan. Přímá volba prezidenta – konec cesty trvající 23 let. *Acta Universitatis Carolinae. Iuridica*, 2011, roč. 4, s. 13-14.

¹¹³ Návrh předložila Liberálně-socialistická unie, Československá sociální demokracie, Levý blok a KORUNA ČESKÁ.

¹¹⁴ KUDRNA, Jan. Přímá volba prezidenta – konec cesty trvající 23 let. *Acta Universitatis Carolinae. Iuridica*, 2012, roč. 4, s. 15-17.

Následoval vládní návrh, který však opět nijak nezasahoval do pravomocí ani odpovědnosti.¹¹⁵

Po volbách v roce 2010 nová vláda zařadila téma do svého programového prohlášení, avšak vzhledem ke skutečnosti, že v Senátu získala po volbách nadpoloviční většinu ČSSD, bylo jasné, že bude třeba změnu Ústavy pojmout jako kompromis. O změnách tak zahájily jednání všechny strany zastoupené ve Sněmovně s výjimkou KSČM, z nichž nakonec vyšla, navzdory rozsáhlejšímu návrhu ČSSD, poměrně minimální změna co se odpovědnosti a pravomocí týče.¹¹⁶

3.2. Konkrétní změny a jejich důsledky

3.2.1. Způsob volby

Nejcitelnější změnou ústavy bylo zavedení přímé volby prezidenta, které bylo vlastně celou dobu středobodem zamýšlených změn. Prezident je tedy od roku 2013 vybírán z kandidátů, které může navrhnout buďto dvacet poslanců či deset senátorů. S vlastním kandidátem mohou přijít také občané starší 18 let, podpoří-li jej další občané oprávněni volit prezidenta peticí alespoň o 50 000 podpisech.¹¹⁷

Samotná volba pak probíhá většinovým volebním systémem, kdy kandidát ke svému zvolení potřebuje absolutní, tedy nadpoloviční většinu hlasů. Pokud ji nezíská žádný kandidát, postupují do druhého kola volby, která má být konána do čtrnácti dnů, dva kandidáti, kteří získali v prvním kole nejvyšší počet hlasů. V případě stejného počtu hlasů pak posupují všichni s tímto počtem. Ústava počítá i s případným třetím kolem volby, k němuž dojde tehdy, obdrží-li oba, případně alespoň první dva kandidáti, postoupilo-li jich z prvního kola více, rovný počet hlasů. Vítězem, resp. prezidentem se pak stane osoba, která získala absolutní většinu hlasů. Pokud by snad opět došlo k rovnosti hlasů, vyhlásí předseda PS nové volby.¹¹⁸

3.2.2. Změny v pravomocech a odpovědnosti

Jak již bylo zmíněno, pravomoci hlavy státu naznaly pouze minimálních změn, když byla pravomoc zastavovat a nezahajovat trestní řízení nově přesunuta do

---

¹¹⁵ KUDRNA, Jan. Přímá volba prezidenta – konec cesty trvající 23 let. *Acta Universitatis Carolinae. Iuridica*, 2011, roč. 4, s. 17-22.

¹¹⁶ Tamtéž, s. 22-24.

¹¹⁷ Tamtéž, s. 24.

¹¹⁸ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava ČR, ve znění pozdějších předpisů, čl. 56.

pravomocí vyžadujících kontrasignaci. Prakticky však tato skutečnost nemá na ústavní systém žádný reálný dopad. Důvod této změny bývá uváděna ochrana proti situaci, kdy by si určitá osoba mohla sponzorováním předvolební kampaně určitého kandidáta do budoucna jakoby koupit milost.

Mnohem zajímavějšími jsou pak změny, k nimž došlo v otázkách prezidentovi odpovědnosti. Sice byla nadále zachována neodpovědnost ústavněpolitická a ani čl. 54 odst. 3 Ústavy, podle něhož je prezident ze své funkce neodpovědný, nedoznal změn. Nyní je toto tvrzení ještě spornější.

Především byla omezena prezidentova trestněprávní odpovědnost, kdy došlo k odstranění absolutní doživotní hmotněprávní imunity. Změnou prošla i prezidentova imunita procesní, kterou nyní prezident disponuje pouze po dobu výkonu svého úřadu. Prezident se tak nyní může dopustit trestného činu nebo správního deliktu, ale k trestnímu stíhání může dojít až po skončení jeho funkce.¹¹⁹

Důležité změny se dočkala i odpovědnost ústavněprávní, tedy úprava ústavní žaloby na prezidenta. Pozitivně lze hodnotit rozšíření jejího dosahu, jelikož nově vedle velezrady, jejíž definice byla přenesena z (běžného) zákona o Ústavním soudu do textu Ústavy, postihuje i jednání prezidenta, kterým by hrubě porušoval Ústavu nebo jinou součást ústavního pořádku. Takovéto rozšíření vedle zavedení přímé volby samozřejmě dává smysl. Co však již smysl moc nedává, je ztížení procedury, která má k ústavní žalobě vést. Proti původnímu stavu, kdy stačilo schválení třetinou senátorů, je nyní potřeba k přijetí návrhu ústavní žaloby souhlas tří pětin přítomných senátorů. Ti však ještě potřebují souhlas Poslanecké sněmovny, který udělí, shodnou-li se na tom tři pětiny všech poslanců. Navíc platí domněnka, že pokud souhlas není do tří měsíců udělen, nebyl dán.¹²⁰

3.3. Reálný výkon prezidentových pravomocí

3.3.1. Prezident a moc výkonná

Stejně jako předchozí dva prezidenti, i Miloš Zeman dostal zanedlouho po svém zvolení při vládní krizi příležitost ukázat, jak velký vliv je schopen a ochoten uplatnit na složení budoucí vlády. Této možnosti se mu naskytlo hned v červnu 2013, kdy podal premiér Nečas demisi. V reakci na demisi se Zeman setkal se zástupci

¹¹⁹ KUDRNA, Jan. Odpovědnost za akty prezidenta republiky. *Správní právo*, 2013, roč. 46, č. 7-8, s. 402.

¹²⁰ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava ČR, ve znění pozdějších předpisů, čl. 65 odst. 3; KUDRNA, Jan. Odpovědnost za akty prezidenta republiky. *Správní právo*, 2013, roč. 46, č. 7-8, s. 402.

politických stran, z nichž částí se jako nejvhodnější varianta dalšího postupu jevíly nové volby¹²¹. Dva největší členové dosavadní vládní koalice ODS a TOP 09 však trvali na tom, že jsou schopni ve vládě spolu s podporou LIDEM pokračovat.¹²²

Zeman nezakrýval svůj negativní postoj k vládě Petra Nečase, na němž dokonce částečně vystavěl svoji prezidentskou kampaň. V průběhu krize se pak netajil ani tím, že by tuto vládu nejradyji, namísto jejího vzkříšení pod jiným premiérem, nahradil úřednickou vládou, dle jeho slov „vládou odborníků“. Tento postup však odmítaly všechny parlamentní strany, což je nejdůležitější rozdíl oproti oběma předchozím úřednickým vládám. Navzdory tomuto jejich odmítavému postoji však Zeman stejné 24. června 2013 pověřil sestavením vlády Jiřího Rusnoka, a to i přesto, že mu Miroslava Němcová, o níž se hovořilo jako o případné nové předsedkyni vlády za stávající koalici, oznámila zajištění podpory 101 hlasů pro danou koalici.¹²³

Ačkoli se objevily i názory, že Zeman tímto svým postupem překročil meze Ústavy, většina odborníků se shodla na tom, že byly porušeny pouze ústavní zvyklosti. Jak již bylo řečeno, Ústava prezidentovi umožňuje jmenovat předsedou vlády kohokoliv, přičemž nemusí respektovat rozložení sil ve Sněmovně. Respektování vůle politických stran ve Sněmovně zastoupených sice není prezidentovou povinností, avšak měl by své pravomoci uplatňovat v souladu se zájmy lidu, mezi které podle mě jistě patří i brzké sestavení vlády schopné získat důvěru, ideálně opírající se o legitimitu z posledních voleb. V tomto ohledu Zeman zklamal a nechal vytvořit raději vládu složenou ze svých „kamarádů“, jak ji někteří posměšně nazývali.¹²⁴

Jiří Rusnok následně tedy sestavil vládu, kterou Zeman 10. července 2013 jmenoval, a s níž pak 7. srpna předstoupil před Sněmovnu s žádostí o důvěru. Ta jí

---

¹²¹ Nové volby požadovala zejména opoziční ČSSD a dále také KSČM a VV.

¹²² Chceme nové volby, řekly ČSSD a KSČM Zemanovi. ODS nabídla TOP 09 křeslo šéfa sněmovny [online]. domaci.ihned.cz, 22. června 2013 [cit. 24. června 2016]. Dostupné na <<http://domaci.ihned.cz/c1-60114760-zeman-milos-vlada-cr-cssd>>

¹²³ Němcová: Mám 101 hlasů pro svou vládu. Řekla jsem to Zemanovi [online]. tyden.cz, 25. června 2013 [cit. 24. června 2016]. Dostupné na <http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/nemcova-mam-101-hlasu-pro-svou-vladu-rekla-jsem-to-zemanovi_274566.html>

¹²⁴ Vláda Zemanových kamarádů nemůže prosadit rozpočet, říká Kalousek [online]. lidovky.cz, 25. června 2013 [cit. 24. června 2016]. Dostupné na <http://www.lidovky.cz/vlada-zemanovych-kamaradu-nemuze-prosadit-rozpocet-rika-kalousek-1cx-/zpravy-domov.aspx?c=A130625_154325_In_domov_khu>

však, podle očekávání, vyslovena nebyla,¹²⁵ čímž poslanci jasně vyjádřili nesouhlas s prezidentovým postupem při vytváření tohoto kabinetu.

Po událostech souvisejících s hlasováním o důvěře a jednání některých poslanců při něm se nakonec TOP 09 rozhodla podpořit předčasné volby, které byly následně vypsány na konec října 2013. Ke jmenování vlády však došlo až po třech měsících od voleb na konci ledna 2014, v čemž někteří opět spatřovali snahu Zemana udržet „svoji“ vládu v čele co nejdéle. Je však třeba podotknout, že ke zdržení došlo i kvůli sporu uvnitř ČSSD a později také kvůli dohadování se o poměru sil mezi jednotlivými stranami v budoucí koalici, kdy koaliční smlouva s navrženými ministry byla podepsána až 6. ledna 2014.¹²⁶ Zeman se, stejně jako kdysi Klaus, snažil uplatnit svůj vliv i během obsazování jednotlivých ministerských postů, kdy si kladl podmínky, jako třeba nutnost mít čisté lustrační osvědčení. To mohl být problém zejména u Andreje Babiše, ovšem i v předchozích letech bylo vyžádání si lustračního osvědčení u ministrů běžnou praxí.¹²⁷ K navrženým ministrům však měl i výtky osobní či týkající se jejich odbornosti.

O zdržování Zemanem se tak podle mého názoru dá mluvit až od zmíněného podpisu koaliční smlouvy, tedy 6. ledna. Po tomto datu prezidentovi trvalo jmenování Sobotky premiérem déle než týden a další téměř dva týdny trvalo, než 29. ledna jmenoval celou vládu.¹²⁸

3.3.1. Zahraničněpolitické pravomoci

Zahraniční politika je snad již tradičním místem, kde se střetávají pravomoci prezidenta a vlády, a ani za Miloše Zemana tomu není jinak. První konflikt mezi vládou a prezidentem na poli zahraniční politiky se rozhořel zanedlouho po Zemanově zvolení, když se namísto dohodnutého kandidáta na velvyslance ČR na

¹²⁵ KOPECKÝ, Josef. *Rusnokova vláda důvěru nezískala, už v říjnu budou nové volby* [online]. zpravy.idnes.cz, 7. srpna 2013 [cit. 24. června 2016]. Dostupné na <http://zpravy.idnes.cz/rusnokova-vlada-neziskala-duveru-poslancu-f28-/domaci.aspx?c=A130807_152816_domaci_kop>

¹²⁶ KOPECKÝ, Josef. *Koalice podepsala smlouvu. Politické výhrady od Zemana Sobotka nebere* [online]. zpravy.idnes.cz, 6. ledna 2014 [cit. 24. června 2016]. Dostupné na <http://zpravy.idnes.cz/lidri-cssd-ano-a-lidovcu-podepsali-koalicni-smlouvu-fha-/domaci.aspx?c=A140106_121916_domaci_kop>

¹²⁷ ŠENKÝŘ, Miloš. *Bez lustračního osvědčení ministry nejmenuju, vzkázal Zeman* [online]. Lidovky.cz, 4. listopadu 2013 [cit. 24. června 2016]. Dostupné na <http://www.lidovky.cz/bez-lustracniho-osvedceni-ministry-nejmenuju-vzkazal-zeman-pry-/zpravy-domov.aspx?c=A131104_085339_In_domov_vsv>

¹²⁸ *Zeman jmenuje novou vládu 29. ledna, devadesát pět dní od voleb* [online]. Zpravy.idnes.cz, 23. ledna 2014 [cit. 24. června 2016]. Dostupné na <http://zpravy.idnes.cz/zeman-jmenuje-vladu-29-ledna-ddm-/domaci.aspx?c=A140123_131351_domaci_jj>

Slovensku, Jaromíra Plíška, rozhodl jmenovat Livii Klausovou, bývalou první dámu. Problémem však bylo, že tak jednal i přes zamítnutí její osoby ze strany tehdejšího ministra zahraničí Karla Schwarzenberga. Zemanova snaha dosadit do úřadu právě Klausovou se mimo to setkala i s kritikou, že se jedná o „odměnu“ za podporu v prezidentské kampani, což však sama Klausová výslovně odmítla.¹²⁹ Na ministrův odpor narazili i další prezidentovi kandidáti Remek a Fisher, kteří se měli stát velvyslanci v Rusku a Izraeli. Následná debata tak na několik měsíců jmenování pozastavila a vyřešena byla až jmenováním Rusnokovy vlády, kdy se Fisher stal její součástí a Klausová a Remek byli novým ministrem zahraničí Janem Kohoutem schváleni.¹³⁰

Vedle problémů se jmenováním velvyslanců byl i v tomto období patrný trvalý neduh české zahraniční politiky, a sice názorová nejednotnost jejích aktérů. Ta byla problémem již dříve, avšak dalo by se říct, že Miloš Zeman jako prezident tyto chyby v komunikaci mezi vládou a prezidentem a neschopnost držet se v zahraničí jedné, vládou stanovené linie, dotáhl na další úroveň. Autoři Agendy pro zahraniční politiku 2015 prezidenta dokonce označili za „*největší personální problém české diplomacie*“¹³¹.

Myslím si, že není potřeba do hloubky rozebírat jeho jednotlivá jednání, která byla v rozporu s vládní politikou, a postačí se více zaměřit na jednu tematickou skupinu, například přístup k Ukrajině a Rusku. Vláda, respektive Česká republika v tomto konfliktu stojí dlouhodobě na straně Ukrajiny, kdy opakovaně vyslovuje požadavek na plnění minských dohod, kterým podmiňuje případné upuštění od sankcí proti Rusku.¹³² Prezident proti tomu udržuje poněkud vřelejší vztahy s Ruskem. Je zastáncem zrušení sankcí proti němu a dokonce svými výroky opakovaně odmítá dokonce i ruskými médii přiznanou přítomnost ruských vojáků na

---

¹²⁹ Klausová: *Do prezidentské kampaně jsem se nezapojila, můj post není za odměnu* [online]. denik.cz, 11. ledna 2014 [cit. 24. června 2016]. Dostupné na <http://www.denik.cz/ze_sveta/klausova-svuj-post-na-slovensku-nepovazuje-za-zemanovu-odmenu-20140111.html>

¹³⁰ Zeman podepsal Remkovi pověřovací listinu na post velvyslance v Rusku [online]. zpravy.idnes.cz, 13. listopadu 2013 [cit. 24. června 2016]. Dostupné na <http://zpravy.idnes.cz/zeman-podepsal-remkovi-poverovaci-listinu-f29-/domaci.aspx?c=A131113_103418_domaci_jj>

¹³¹ DOSTÁL, Vít, EBERLE, Jakub (ed). *Agenda pro českou zahraniční politiku 2015*. Praha: Asociace pro mezinárodní otázky, 2015, s. 12.

¹³² LOPATKA, Jan, MÜLLER, Robert. *Reuters: Český premiér Bohuslav Sobotka: Brexit by povzbudil separatisty a nacionalisty v Evropě* [online]. vlada.cz, 3. června 2016 [cit. 24. června 2016]. Dostupné na <http://zpravy.idnes.cz/zeman-podepsal-remkovi-poverovaci-listinu-f29-/domaci.aspx?c=A131113_103418_domaci_jj>

území Ukrajiny.¹³³ Vláda se však od této jeho pozice snaží zemi oficiálně distancovat, jak učinila například v reakci na cestu prezidenta na oslavy Dne vítězství do Moskvy, kdy dal Sobotka jasně najevo, že se tím postoj ČR k situaci na Ukrajině nemění.¹³⁴ Autoři již zmíněné Agendy se dokonce nebojí jeho politiku v tomto směru označit za „škodlivou“.¹³⁵

Jak je patrné, Zeman se svými výroky od vládní politiky odklání opakovaně a ve vícero tématech než dosavadní prezidenti. Problémem však v jeho případě je i to, že jedná buďto zcela izolovaně od dostupných informací o daných problémech, nebo, což je ještě horší varianta, záměrně lže. Příkladem může být jeho opakované popírání ruské přítomnosti na Ukrajině, ale lze najít i další jeho nepravdivé výroky učiněné ohledně některých zahraničněpolitických témat.

Jak jsem konstatovala už v části věnující se předchozímu období, bylo by více než vhodné nějakým způsobem zajistit, aby byla oficiální jednání vlády a prezidenta co nejvíce sladěna. Takovýmto způsobem mohou být již probíhající pravidelné schůzky, ovšem ty jsou očividně nepostačující. Navíc, pokud prezident svůj postoj s vládou sladit nechce, nikdo jej k tomu za stávající situace nepřinutí. Možná by proto stálo za to zamyslet se nad možností upřesnit v této oblasti Ústavu, například explicitně stanovit, že je to právě vláda, kdo určuje zahraniční politiku státu, a že ji je prezident povinen respektovat. Tento postup by však stejně nezabránil prezidentovi vyjadřovat v zahraničí své soukromé názory veřejně. Proto nejspíše vládě zbývá jen neustále opakovat oficiální pozici České republiky a hlasitě se distancovat od všech jednání prezidenta, která jsou s ní v rozporu.

V tomto období se také problémem stala špatná informovanost hlavy státu o některých zahraničních tématech, což by mohlo jít do budoucna vyřešit například posílením prezidentova administrativního aparátu pro oblast zahraničních věcí. Problémem by však bylo jeho případné přílišné posílení, jelikož pak by mohl prezident nabýt dojmu, že i on, jelikož k tomu má nyní odborné zázemí, může zahraniční politiku tvořit.

---

¹³³ STRUHLÍKOVÁ, Lucie, KREČ, Luboš. *Rusové přiznávají, že bojují na Ukrajině. Prezident Česka ne* [online]. aktualne.cz, 10. března 2015 [cit. 24. června 2016]. Dostupné na <<http://zpravy.aktualne.cz/domaci/rusove-priznavaji-ze-bojuji-na-ukrajine-prezident-ceska-ne/r~e59dc11ac63a11e486b9002590604f2e/>>

¹³⁴ DOSTÁL, Vít, EBERLE, Jakub (ed). *Agenda pro českou zahraniční politiku 2015*. Praha: Asociace pro mezinárodní otázky, 2015, s. 10.

¹³⁵ DOSTÁL, Vít, EBERLE, Jakub (ed). *Agenda pro českou zahraniční politiku 2015*. Praha: Asociace pro mezinárodní otázky, 2015, s. 81.

3.3.2. Výkon dalších pravomocí

Co se týče výkonu jiných prezidentových pravomocí, hned v roce 2013 prezident vyvolal spor ohledně jeho tvrzeného práva nejmenovat profesory, když odmítl jmenovat profesorem Martina Putnu. Kritici tohoto postupu tvrdili, že takto postupovat nemůže, jelikož jeho role spočívá pouze ve formálním potvrzení jmenování, nikoli v rozhodování o samotném jmenování. Prezident s tímto názorem nesouhlasil, a nutno dodat, že nebyl sám. Podobný názor zastával například také Václav Klaus, který se vyjádřil, že „*jestli se pověřuje prezident, aby jmenování učinil, má mít právo ho i odmítnout. Já si vždycky myslel, že jmenování je rozhodovací akt prezidenta. Ne, že je prezident pošťákem, který něco popostrčí o jeden stupínek dál*“¹³⁶. Osobně se přikláním ke střídlivějšímu názoru, který později vyjádřil Aleš Gerloch, který také dovozuje právo hlavy státu kandidáta odmítnout, avšak jen za předpokladu, že se jí podaří přesvědčit vládu, že daná osoba není významnou vědeckou osobností.¹³⁷

V tomto případě se nakonec věc přece jen vyřešila, když se Zeman s ministrem školství Petrem Fialou dohodl, že mu jmenovací dekret předá on. Zároveň prezident vyjádřil přání, aby mu byla pravomoc jmenovat profesory, kterou označil za monarchistický přežitek, odňata.¹³⁸ Novela zákona o vysokých školách, která prezidentu danou pravomoc měla odejmout, však nakonec schválena nebyla. Spor se následně opakoval ještě v roce 2015, kdy se Zeman rozhodl nejmenovat profesory tři docenty. Tentokrát však nedošlo ani k opožděnému jmenování, a tak daní akademici podali na prezidenta správní žalobu,¹³⁹ v níž se domáhají svého jmenování profesorem.¹⁴⁰ O žalobách však dosud nebylo rozhodnuto a prezident je jmenovat stále odmítá.

---

¹³⁶ KOPECKÝ, Josef, KLANG, Mikuláš. *Zeman má právo Putnu nejmenovat, nekarikatujeme to Gottwaldem, říká Klaus* [online]. zpravy.idnes.cz, 18. května 2013 [cit. 24. června 2016]. Dostupné na <http://zpravy.idnes.cz/spor-o-putnu-je-sporem-o-ustavu-domniva-se-klaus-fuf-/domaci.aspx?c=A130518_125939_domaci_klm>

¹³⁷ TRACHTOVÁ, Zdeňka. *Česko má 42 nových profesorů. Při jmenování chyběl prezident i ministr* [online]. zpravy.idnes.cz, 12. června 2015 [cit. 24. června 2016]. Dostupné na <http://zpravy.idnes.cz/jmenovani-profesoru-ord-/domaci.aspx?c=A150612_114518_domaci_zt>

¹³⁸ JIŘIČKA, Jan. *Putna převzal profesuru z rukou ministra, Karolinem se ozval potlesk* [online]. zpravy.idnes.cz, 25. června 2013 [cit. 24. června 2016]. Dostupné na <http://zpravy.idnes.cz/putna-dostane-profesorsky-dekret-dlx-/domaci.aspx?c=A130624_155219_domaci_jj>

¹³⁹ Jeden z nich však v dubnu 2016 svoji žalobu vzal zpět.

¹⁴⁰ *Odmítnutý kandidát na profesuru stáhl žalobu na Zemana, důvod neupřesnil* [online]. zpravy.idnes.cz, 22. dubna 2016 [cit. 24. června 2016]. Dostupné na <http://zpravy.idnes.cz/jeden-z-odmitnutych-profesoru-stahl-zalobu-na-prezidenta-pm8-/domaci.aspx?c=A160422_172342_domaci_san>

Přestože se však prezident chtěl dané pravomoci vzdát a alespoň předávání dekretů přesunout na ministra školství, v roce 2015 je osobně předal třem profesorům univerzity obrany.¹⁴¹

Jmenování profesorů není jediná pravomoc, o níž prezident „nestojí“. Nejspíš v návaznosti na nepopularitu Klausovy amnestie ještě před svým zvolením slíbil, že amnestie vyhlašovat nebude, a hned v roce svého zvolení pak převedl i své právo udělit milost na ministerstvo spravedlnosti. To zdůvodnil podobně jako svoji vůli vzdát se práva jmenovat profesory, a sice že jde o „zbytečně monarchistický prvek“. Přesto si však ponechal možnost milost udělit ve výjimečných případech. První milost tak udělil po třech letech v úřadu, v únoru 2016, po níž zanedlouho následovala milost druhá.¹⁴² Ačkoli se říká, že právo udělit milost prezident na ministerstvo převedl, to prakticky jen provádí určitý předvýběr žádostí na základě prezidentem stanovených kritérií, které mu následně doporučí ke schválení, s tím, že ostatní zamítne.¹⁴³ Fakticky tak ministerstvo právem udělit milost nedisponuje.

---

¹⁴¹ *Prezident Zeman jmenoval profesory vojenské školy, odděleně od ostatních* [online]. zpravy.idnes.cz, 10. června 2015 [cit. 24. června 2016]. Dostupné na <http://zpravy.idnes.cz/prezident-zeman-jmenovat-profesory-univerzity-obrany-pif-domaci.aspx?c=A150610_181804_domaci_pku>

¹⁴² ŠŤASTNÝ, Dimír. *Prezident Zeman udělil druhou milost. Také ze zdravotních důvodů.* http://www.denik.cz/z_domova/prezident-zeman-udelil-druhou-milost-take-ze-zdravotnich-duvodu-20160531.html

¹⁴³ *Na Hrad letos nedorazila jediná žádost o milost. Byla by prý zbytečná* [online]. zpravy.idnes.cz, 27. srpna 2015 [cit. 24. června 2016]. Dostupné na <http://zpravy.idnes.cz/milos-zeman-milosti-0qe-domaci.aspx?c=A150827_104302_mob_tech_hro>

4. Nedostatky současné úpravy

Tato kapitola se zaměří konkrétně na přijatý ústavní zákon a jeho nedokonalosti, ne na argumenty proti zavedení přímé volby v ČR obecně. Ráda bych se zde však alespoň okrajově vyjádřila k přímé volbě v českém prostředí jako takové a k negativům plynoucím z přímé legitimacy. Především bych chtěla vyjádřit souhlas s mnoha odborníky i Senátem, že Česká republika přímou volbu nepotřebovala a její zavedení hodnotím jako zbytečné. Ačkoli prezident nebýval, když jej ještě volil Parlament, zvolen vždy v ihned, nikdy se nestalo, že bychom zůstali dlouhodoběji bez prezidenta, jako tomu bylo například v devadesátých letech na Slovensku.

4.1. Negativa přímé legitimacy

Pokud jde o samotný zákon, je mu vytýkáno zejména to, že vlastně jen mění způsob volby hlavy státu bez praktických změn v jeho pravomocech. Avšak tím, že je nyní prezident volen přímo, je obdařen vyšší legitimitou – může se opírat o podporu občanů, a tímto se může snažit ospravedlňovat svá jednání například i pokud jsou na hraně Ústavy. Podpora občanů má i své druhé úskalí, a sice fakt, že prezident se snaží hlasy získat pomocí své předvolební kampaně, v níž slibuje, v případě, že bude zvolen, jednat v budoucnu nějakým způsobem. Pokud následně zvolen skutečně bude, bude se tedy nejspíš snažit dané sliby splnit, avšak fakticky k tomu má jen několik málo možností, jelikož není zákonodárcem, nemá slovo ve vládě a nedisponuje ani zákonodárnou iniciativou. Výsledkem tak může být jeho snaha o maximalizaci svých stávajících pravomocí. Samo o sobě to nemusí být na škodu, ovšem problém nastává, když své pravomoci vykonává populisticky, ne s cílem hájit zájmy státu, ale s cílem zvýšit, nebo alespoň zachovat, svoji oblibu u občanů.

Příkladem, že prezidentské „předvolební sliby“ skutečně mohou ovlivnit následný výkon jeho pravomocí je podle mého názoru nejmenování Němcové premiérkou po rozpadu Nečasovy vlády. Jak již bylo zmíněno, Zeman ve své kampani sliboval, že zastaví Nečasovu vládu, přičemž následně uvedl, že vláda Němcové je stále Nečasova, akorát s obměnou premiéra. A ačkoli tedy Němcová tvrdila, že má zajištěnou dostatečnou podporu pro vytvoření vlády ze stávající koalice, namísto jejího pokračování tak vytvořil vládu „svoji“.

Tento příklad tedy dokazuje odůvodněnost obavy Stálé komise Senátu pro Ústavu ČR, že *„prezidentské volby budou svědčit kandidátům negativně se*

*vyhraňujícím vůči vládě, resp. vládní sněmovní většině – nemohou slibovat o mnoho více, než čemu zabrání; budou-li slibovat více, budou voliči nutně zklamáni, ledaže by k plnění volebních slibů byly využívány vazby k politickým stranám.*¹⁴⁴

4.2. (Ne)odpovědnost trestněprávní

Snad nejdiskutovanějším nedostatkem přijatých změn jsou změny v ústavněprávní a trestněprávní odpovědnosti a naopak zachování ústavněpolitické neodpovědnosti.

Pokud jde o trestněprávní neodpovědnost, bývá nové úpravě vyčítán zejména skok z jednoho extrému, kdy je prezident absolutně neodpovědný a může tak prakticky páchat jakoukoli trestnou činnost (zaměřujeme-li se pouze na odpovědnost trestněprávní) s tím, že za ni nemůže být trestně stíhán ani odsouzen, do extrému druhého, kdy je prezidentu zrušena hmotněprávní imunita, a v důsledku je mu téměř upřena i základní procesní imunita, kterou disponují ostatní ústavní činitelé, a která mu má v ideálním případě umožnit nerušený výkon jeho funkce bez toho, aby za svá jednání, výroky či názory učiněné v souvislosti s výkonem funkce mohl být v budoucnu veden k odpovědnosti.

Osobně se přikláním se k názoru, že se nejednalo o úplně šťastný zásah do prezidentovy imunity. Zatímco ve zrušení hmotněprávní imunity lze vidět smysl a určitou spravedlnost, když lze argumentovat, že pro nerušený výkon prezidentova úřadu není potřeba, aby takto rozsáhlou imunitou disponoval, v takto přísném omezení imunity procesní již žádný smysl nespátřuji, jelikož je tato imunita, omezená pouze na dobu trvání mandátu, prakticky k ničemu.

Do budoucna by tak bylo vhodné imunitu prezidenta poupravit. Co se týče hmotněprávní imunity prezidenta, lze se zamyslet nad tím, zda prezidentovi nezachovat určitý druh hmotněprávní imunity alespoň pokud jde o trestné činy spáchané v souvislosti s výkonem jeho funkce. Argumentem pro takovou změnu může být myšlenka Jana Filipa, že prezidentovi se tato imunita může hodit v situacích, kdy by musel určitý trestný čin spáchat v zájmu záchrany státu a jeho

---

¹⁴⁴ Stálá komise Senátu pro Ústavu ČR a parlamentní procedury. *Stanovisko k návrhu ústavního zákona, kterým se mění ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších ústavních zákonů* [online]. senat.cz, 31. ledna 2012 [cit. 24. června 2016]. Dostupné na <<http://www.senat.cz/xqw/webdav/psssenat/original/63344/53507>>

státního zřízení.¹⁴⁵ Dále jsem pro obnovení doživotní procesní imunity hlavy státu, a to opět jen za činy spáchané v souvislosti s výkonem jeho funkce, konkrétně pak za jeho projevy a názory uskutečněné a vyjádřené při výkonu funkce prezidenta. Pro ostatní jednání bych ponechala procesní imunitu omezenou na dobu mandátu, a to zejména z důvodu, aby případné trestní stíhání pro činy nesouvisející s výkonem funkce sice nenarušovalo řádný výkon prezidentského úřadu, avšak nezůstalo ani bez odpovědi.

4.3. (Ne)odpovědnost ústavněprávní

Velkou kritiku sklidila také nová úprava ústavní žaloby na hlavu státu. Její jádro spočívá v tvrzení, že dle ustanovení čl. 65 odst. 2 a 3 Ústavy prezidenta nyní vlastně téměř nelze ústavně žalovat. S tímto tvrzením, podíváme-li se blíže na předmětné ustanovení a zejména na vymezení požadovaných většin v Parlamentu pro jeho uplatnění, nelze než souhlasit. Pro podání žaloby je, jak již bylo řečeno výše, nutný návrh tří pětin přítomných senátorů, s nímž musí do tří měsíců souhlasit tři pětiny všech poslanců.

Důvodová zpráva k danému zpřísnění uvádí, že má jít o „*dostatečnou pojistku proti nedůvodným návrhům, které by ve svém důsledku poškozovaly celou Českou republiku, a zdůraznit tak výjimečnost institutu impeachmentu*“.¹⁴⁶ Tento argument je zajisté rozumný, avšak prakticky zbytečný, jelikož institut ústavní žaloby v ČR chápán jako výjimečný byl i před touto změnou a k jeho zneužívání rozhodně nedocházelo. Inspirací pro zpřísnění potřebné většiny mohla být úprava slovenská, kde je třípětinová většina všech členů Národní rady vyžadována.¹⁴⁷ Pokud jde o zakomponování Sněmovny do procesu podávání ústavní žaloby, Kudrna v tomto počínu spatřuje snahu „*ochránit přímo voleného prezidenta před možným účelovým pokusem o jeho odstranění ze strany parlamentu, či jedné jeho komory*“¹⁴⁸.

Podle mého názoru bylo zpřísnění procedury nejen zbytečné, ale zároveň v této oblasti značně posílilo postavení přímo voleného prezidenta, který je nyní na

---

¹⁴⁵ FILIP, Jan. K ústavní odpovědnosti v ČR a odpovědnosti hlavy státu zejména za velezradu. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2010, roč. 18, č. 1, s. 32.

¹⁴⁶ KUDRNA, Jan. Odpovědnost za akty prezidenta republiky. *Správní právo*, 2013, roč. 46, č. 7-8, s. 401

¹⁴⁷ SLOVENSKO. *Ústava Slovenskej republiky*, čl. 107 [online]. prezident.sk, [cit. 24. června 2016]. Dostupné na <<https://www.prezident.sk/upload-files/20522.pdf>>.

¹⁴⁸ KUDRNA, Jan. Odpovědnost za akty prezidenta republiky. *Správní právo*, 2013, roč. 46, č. 7-8, s. 401.

základě ústavní žaloby téměř nestíhatelný. Do budoucna by proto bylo vhodné zamyslet se nad opětovným snížením potřebné většiny. Při zachování účasti dolní komory na této proceduře bych tak navrhovala stanovit nutnost získat nadpoloviční většinu všech senátorů a souhlas nadpoloviční většiny přítomných poslanců, případně nesouhlas kvalifikované většiny poslanců. Zároveň bych tříměsíční limit pro rozhodnutí Sněmovny s následnou fikcí nesouhlasu nahradila fikcí souhlasu. Podle mého názoru by bylo vhodné ponechat tuto pravomoc zejména v rukou Senátu, jak tomu bylo do roku 2013, s tím, že by však Sněmovna dostala příležitost tento postup ovlivnit, a to buď potřebným udělením svého souhlasu, který by však vyžadoval prostou většinu a při nečinnosti by se presumoval, nebo nutností vyslovit svůj případný nesouhlas kvalifikovanou většinou do tří měsíců od postoupení návrhu Senátem. I takto by Sněmovna fungovala jako určitá pojistka proti nedůvodným návrhům Senátu na podání ústavní žaloby.

Vedle výše zmíněných problémů bývá kritizována i další změna, a to rozlišování intenzity porušení Ústavy či ústavního pořádku, kdy jsou podmínky pro podání ústavní žaloby splněny pouze tehdy, jde-li o jejich hrubé porušení. Nastává tak otázka, v kterém momentě se z „běžného“ porušování Ústavy stává porušení „hrubé“. Té by se podle mě bylo lepší však vyhnout, požadavek na intenzitu porušení vypustit a trvat na tom, aby žádný z ústavních činitelů, ani prezident, neporušovali ústavní pořádek vůbec. Inspirací může být úprava na Slovensku, kde vymezení intenzity chybí a je nahrazeno požadavkem, aby jednání, vykazující porušení Ústavy, bylo vykonáno úmyslně.¹⁴⁹

4.4. Neodpovědnost ústavněpolitická

Co se týče ústavněpolitické odpovědnosti prezidenta, ta ani nyní zavedena nebyla, což bývá předmětem kritiky, respektive se lze setkat s názory, že tento druh odpovědnosti skrze možnost prezidenta odvolat zaveden být měl. Důvodů lze nalézt hned několik. Za prvé jím je skutečnost, že se spousta voličů může pro určitého kandidáta rozhodnout na základě jeho volební kampaně, respektive slibů v ní učiněných. Pokud však kandidát, který se stal prezidentem, následně v souladu s tím, co sliboval, nejedná, bylo by spravedlivé dát občanům šanci, aby mohli vyjádřit svůj nesouhlas se způsobem jeho „prezidentování“, a to prostřednictvím všelidového

---

¹⁴⁹ SLOVENSKO. *Ústava Slovenskej republiky*, čl. 107 [online]. prezident.sk, [cit. 24. června 2016]. Dostupné na <<https://www.prezident.sk/upload-files/20522.pdf>>.

odvolání prezidenta z funkce. Argument, že pokud prezident nebude jednat v souladu se svými sliby, respektive jakýmkoli jiným způsobem poruší důvěru občanů do té míry, že si jej již jako hlavu státu nebudou přát, tak ho prostě a jednoduše v příštích volbách nezvolí, neobstojí v jeho druhém volebním období, kdy může prezident nabýt dojmu, že o přízeň voličů již nemusí usilovat, jelikož stejně v nadcházejících volbách již zvolen být nemůže. To může být ještě patrnější u starších prezidentů, kteří kvůli svému věku už ani neuvažují o tom, že by po uplynutí funkčního období svého nebo jejich následníka opět kandidovali.

Dalším důvodem k zavedení možnosti prezidenta odvolat může být v případě České republiky i výše vymezené příliš striktní pojetí ústavněprávní odpovědnosti prezidenta, kdy by tedy tento nedostatek mohli suplovat právě občané.

Příkladem odvolání prezidenta z funkce před skončením volebního období prostřednictvím lidového hlasování může být čl. 106 Ústavy Slovenské republiky. To je vyhlášeno předsedou Národní rady, pokud se na jeho vyhlášení usnese třípětinová většina všech poslanců. Hlasuje-li pro odvolání prezidenta více jak polovina oprávněných voličů, dojde k jeho odvolání. Zajímavé jsou pak důsledky, které z tohoto postupu dále Ústava SR vyvozuje, a sice, v případě že k odvolání prezidenta nedojde, rozpustí Národní radu, dojde k vyhlášení nových voleb a prezidentovi začne plynout nové volební období.¹⁵⁰ Podobnou úpravu však nalezneme také v rakouské úpravě s tím rozdílem, že je výslovně stanoveno, že celkové funkční období nesmí trvat déle než jeho dvě běžná funkční období za sebou.¹⁵¹

Obdobný postup by bylo vhodné zavést také u nás, přičemž jeho konkrétní podoba by mohla vycházet z kombinace výše zmíněných úprav. Vzhledem k oslabení pozice Senátu při podávání ústavní žaloby bych iniciaci lidového hlasování nechala na něm a jako hranici bych stanovila, stejně jako na Slovensku, souhlas třípětinové většiny všech senátorů. V úvahu by přicházela iniciace také například na základě petice občanů, avšak vzhledem k oblibě Čechů být nespokojeni neustále se vším, by někteří lidé pak nedělali nic jiného, než se snažili hlasování o odvolání prezidenta vyvolat při každém jeho, byť i nevýznamném, klopýtnutí.

---

¹⁵⁰ SLOVENSKO. *Ústava Slovenskej republiky*, čl. 106 [online]. prezident.sk, [cit. 24. června 2016]. Dostupné na <<https://www.prezident.sk/upload-files/20522.pdf>>.

¹⁵¹ PECHANEC, Pavel. *Přímá demokracie v Německu a Rakousku*, s. 9 [online]. vz.fmv.vse.cz, květen 2010 [cit. 24. června 2016]. Dostupné na <http://vz.fmv.vse.cz/wp-content/uploads/5_2010.pdf>.

Důsledkem nepodpoření odvolání prezidenta občany by, stejně jako v Rakousku a na Slovensku, mohlo být automatické prodloužení mandátu prezidenta, jelikož by takto občané vlastně znovu potvrdili, že tuto osobu ve funkci i nadále chtějí. Zakomponovala bych sem však i rakouskou podmínku, aby takto prezident následně nevykonával svoji funkci déle, než mu umožňuje Ústava při běžném výkonu funkce, tedy déle než dvě běžná funkční období po sobě.

4.5. Právomoci

Nedostatkem přijatého zákona může být i fakt, že téměř nezasáhl do prezidentových pravomocí. Vzhledem k tomu, že přímá volba sama o sobě dává prezidentovi vyšší legitimitu, předpokládala se možnost vychýlení dosavadní rovnováhy ve vztahu mezi prezidentem a zejména vládou. Český systém se tak více odchýlil od parlamentarismu, aniž to zákonodárce však zamýšlel. Byla sice zpřísněna odpovědnost prezidenta, avšak ta mu může v jeho silnějším postavení spíše nahrávat. Dříve se při výkladu prezidentových pravomocí vycházelo z premisy, že jelikož je neodpovědný, je třeba jeho pravomoci vykládat spíše restriktivně. Nyní však jeho odpovědnost vzrostla, a tím tak může vzrůst i jeho snaha o extenzivnější výklad jeho pravomocí.

Chybějící zásah do pravomocí přitom nemusel být nijak drastický, aby alespoň částečně splnil svůj účel. Podle mého názoru by dokonce stačilo některé problematické pravomoci upřesnit. Osobně bych zejména upravila čl. 62 písm. a), aby z něj bylo napříště nepochybné, že prezident skutečně právem svévolně odvolat vládu nebo jejího předsedu či člena nedisponuje. Dále by podle mého názoru bylo vhodné například do čl. 67 uvést, že je to vláda, kdo je tvůrcem zahraniční politiky. Někam bych pak možná přidala i zmínku o tom, že prezident je povinen toto respektovat.

Dále existují i názory, že by bylo vhodné do ústavy zakomponovat nějaký časový limit pro jmenování vlády prezidentem. Podle mého názoru by se však nejednalo o šťastný krok, jelikož v budoucnu mohou nastat různé situace, na které bude potřeba různě reagovat, a časová podmínka by případně mohla znemožnit nalezení nejvhodnějšího řešení. Případnou svévoli prezidenta by bylo případně možné řešit přes jeho odpovědnost, byla-li by změněna tak, jak je to výše navrženo.

5. Závěr

Cílem práce bylo představit změny, k nimž došlo v ústavním systému ČR po přijetí ústavního zákona č. 71/2012 Sb. a analyzovat jejich vliv na ústavní systém ČR jako celek. V souladu s tímto cílem byla zvolena hlavní výzkumná otázka, která zněla: „*Jaké důsledky mělo přijetí ústavního zákona č. 71/2012 Sb. pro ústavní systém České republiky?*“. Práce si kladla za cíl tuto otázku zodpovědět pomocí zodpovězení jednotlivých dílčích otázek, které zněly následovně:

„Byla Česká republika před přijetím výše uvedeného ústavního zákona ryzím příkladem parlamentní republiky?“

„Pokud ne, v čem se od modelu lišila?“

„Jaké bylo právní a jaké faktické postavení hlavy státu v systému?“

„Změnilo se toto postavení v souvislosti s přijatými změnami nějak?“

„Posunula se Česká republika od modelu parlamentní republiky? Lze ji již považovat za zástupce poloprezidentského modelu?“

„Bylo by v souvislosti s přijatými změnami vhodné modifikovat právní postavení hlavy státu a její vztahy k ostatním orgánům ústavního systému?“

„Byla Česká republika před přijetím výše uvedeného ústavního zákona ryzím příkladem parlamentní republiky?“ „*Pokud ne, v čem se od modelu lišila?*“

Co se týče odpovědi na první a druhou dílčí výzkumnou otázku, na základě analýzy ústavního systému ČR před rokem 2013 mám za to, že se o ryzí příklad parlamentarismu nejednalo. Vrátime-li se k jedenáctibodové charakteristice parlamentarismu Douglase Verneyho, lze konstatovat, že Ústava České republiky většinu bodů této charakteristiky beze sporu splňuje. Výjimkou je bod číslo osm, dle kterého má prezident pravomoc rozpustit Sněmovnu jedině na návrh předsedy vlády. To v případě ČR však neplatí, jelikož prezident návrh předsedy vlády na rozpuštění Sněmovny vůbec nepotřebuje a Ústava s takovýmto návrhem dokonce vůbec nepočítá. Jediný orgán s možností navrhnout hlavě státu rozpuštění Poslanecké sněmovny je sama Sněmovna. Oproti běžnému parlamentarismu tak, jak jej vymezuje Verney, je tak v případě České republiky posílena role prezidenta na úkor vlády, respektive jejího předsedy, pokud jde o pravomoci vůči Poslanecké sněmovně. Přesto bylo postavení prezidenta v této oblasti dříve ještě silnější, když Ústava vůbec neposkytovala možnost Sněmovně usnést se na svém rozpuštění

sama. Vzhledem k tomu, že ostatní případy rozpuštění Sněmovny prezidentem jsou pak pouze jeho oprávněním, nikoli povinností, má poměrně velkou kontrolu nad konáním nových voleb.

Netradičním prvkem v českém parlamentarismu je také neodpovědnost prezidenta republiky za některé jeho akty v případech, ve kterých k nim Ústava nepředepisuje požadavek jejich kontrasignace některým členem vlády. Mohou tak nastat případy, kdy za určité jednání nebude vést koho k odpovědnosti. Tato skutečnost byla v období do roku 2013 umocněna navíc i absolutní trestněprávní neodpovědností ve vztahu k činům spáchaným během výkonu prezidentské funkce. Prezident tak mohl v určitých případech jednat zcela svévolně bez jakýchkoli následků, což popírá samotnou podstatu parlamentní republiky.

Předchozími odstavci byla tedy zároveň zodpovězena i druhá výzkumná otázka spočívající ve vymezení rozdílů českého ústavního systému oproti typickému parlamentarismu. Přesto však, jak již bylo na několika místech práce zmíněno, v praxi existují někdy i značné rozdíly mezi právním a faktickým stavem ústavního systému, respektive v postavení jeho jednotlivých institucí. Tím se dostáváme k odpovědi na další dvě výzkumné otázky.

„Jaké bylo právní a jaké faktické postavení hlavy státu v systému?“ „Změnilo se toto postavení v souvislosti s přijatými změnami nějak?“

Co se tedy týče právního a faktického postavení hlavy státu, lze konstatovat, že rozdíly mezi nimi skutečně existují. To však není žádnou novinkou, jde o běžnou situaci snad ve všech zemích, jelikož ústava bývá poněkud stručný dokument, který má upravovat základní pravidla fungování státu. Není proto možné, ale ani žádoucí, aby upravovala řešení všech možných i nemožných situací, které by snad mohly v budoucnu nastat. Z tohoto důvodu pak přicházejí na řadu ústavní zvyklosti, případně rozhodnutí soudu, které postup v ústavou neřešených či nekonkretizovaných situacích usnadňují či dovozují.

Kreační pravomoci jsou, jak uvedeno, velmi stručně vymezeny. Při jejich faktickém výkonu si tak bylo možné u všech prezidentů všimnout, že se toho snažili pravidelně využívat, například když nad rámec Ústavy využívali nejprve osobu, která zjistí, jaké ve Sněmovně panují podmínky pro budoucí složení vlády a až po jejím

sondování pak jmenovali předsedu vlády, která, možná právě díky takto zvolenému postupu, vždy získala důvěru.

Svůj vliv dokázali všichni prezidenti využít také při jednání o konkrétní podobě vlády, kdy všichni stanovovali určité podmínky, zejména co se účasti či podpory KSČM týče. Václav Klaus a Miloš Zeman se pustili i do podmiňování jmenování jednotlivých ministrů, přičemž však prakticky svého cíle dosáhl jen Klaus.

Nejvýraznějším excesem z dosavadního výkonu kreačních pravomocí prezidenta vůči vládě bylo jmenování vlády Jiřího Rusnoka, který však stále zapadá do mezí Ústavy. Prakticky však popíral smysl parlamentních voleb a parlamentarismu obecně, jelikož vlastně umožnil prezidentovi jmenovat si „svoje lidi“ a mít tak následně skrze ně třeba i vliv na vládní agendu. Pojistka v podobě nevyšlovení důvěry ve Sněmovně, jak jsme viděli, nemusí fungovat, jelikož je vláda bez důvěry i tak pověřena výkonem vládních funkcí až do jmenování vlády nové. A pro takovéto jmenování Ústava nestanovuje časový limit, takže prezident tak vlastně může nechat tuto vládu vládnout, jak dlouho uzná za vhodné. Druhou věcí je pak jeho případná odpovědnost za toto jednání.

Tato absence časového limitu má však i pozitivní aspekt. Prezident má v parlamentním systému fungovat jako určitá neutrální síla vystupující v případě napětí, pod což lze vládní krize zajisté zahrnout. A právě v těchto okamžicích se prezidentům prostřednictvím absence časového omezení dostává do rukou významný prostředek, který mu umožňuje vyvinout na strany tlak a přinutit je tak spolupracovat. Tohoto umě využili oba první prezidenti. Naproti tomu pokud prezident z užitečného popostrčení přechází do vydírání, má Sněmovna možnost se rozpustit, tudíž této možnosti nemůže zneužívat.

Ve vztahu k zákonodárné moci v České republice dosud nelze konstatovat rozdíly mezi právním a faktickým postavením hlavy státu. Výjimkou je nepodepisování vetovaných zákonů prezidentem, což je možnost, kterou Ústava nepředpokládá, a také odmítnutí Klause podepsat i některé zákony, k nimž veto neuplatnil. Vliv prezidenta to však nijak nezvýšilo, jelikož zákon nabývá účinnosti i bez připojení jeho podpisu.

Ve vztahu k soudní moci je postavení prezidenta také více méně ve shodě s textem Ústavy. Výjimkou bylo jednání Klause, který se rozhodl bez oficiálního odůvodnění nejmenovat některé soudce a nenavrhopvat Senátu vhodné kandidáty na funkci ústavních soudců. Takovýmto výkonem, respektive nevykonáváním jeho

pravomocí mohl své postavení fakticky posílit, když mohl značně oslabit Ústavní soud, což by mohlo mít v konečném důsledku za následek i nemožnost jej za toto (nebo jakékoli jiné) jednání ústavně žalovat. Nejmenováním soudců pak mohl teoreticky dosáhnout tak maximálně toho, aby se potenciální kandidáti na soudce vyhýbali konfliktu s ním třeba tím, že by jej veřejně nekritizovali. Ani jedné z těchto věcí však nedosáhl, a tak jeho faktické postavení zůstalo v této oblasti vlastně stejné jako u ostatních prezidentů.

Co se týče zahraničněpolitických pravomocí hlavy státu, zde je stručnost Ústavy nejpatrnější. Dovoluji si i tvrdit, že pokud jinde má tato stručnost potenciál být přínosem, v této oblasti je spíše na škodu. Zejména jde o vlastní tvorbu zahraniční politiky, která je připisována vládě, avšak jejíž výkon čas od času v různé intenzitě první dva prezidenti podrývali. Prezident Zeman se tak pak snaží, dle mého názoru, činit téměř soustavně. Z tohoto důvodu by podle mě bylo vhodné v Ústavě jasně stanovit, že je to vláda, kdo zahraniční politiku vytváří, a že prezident je povinen jednat tehdy, zastupuje-li stát navenek, v souladu s touto vládní linií. Faktické postavení hlavy státu v této oblasti však podle mého tyto prezidentovi aktivity zatím neposilují, a to díky reakcím vlády a jejích členů, kterými je mu velmi často připomínáno jeho upozaděné postavení v této oblasti, a kterými jsou zahraniční partneři ujišťováni, že prezident není oficiálním hlasatelem názorů země. Potenciál, aby tomu v budoucnu bylo jinak, tu podle mě však je, avšak zatím je jediným dopadem těchto snah prezidenta oslabení pověsti České republiky jako spolehlivého a předvídatelného partnera.

Do oblasti zahraniční politiky patří také sjednávání a ratifikace mezinárodních smluv, k níž Klaus v některých případech odmítl přistoupit. Tímto naopak podle mě k posílení jeho faktického vlivu došlo, jelikož se navzdory znění Ústavy stal právě on tím, kdo o přistoupení k mezinárodněprávním závazkům v konečné fázi mohl rozhodnout. Jsem však toho názoru, že by se prezident měl napříště takového jednání vyvarovat, jelikož, jak dovodil i Ústavní soud, jím překračuje jeho pravomoci.

Reálného posílení pravomocí co se týče jmenování velvyslanců, se pak podařilo dosáhnout Zemanovi, jelikož si dokázal prosadit své vlastní kandidáty. Otázkou však zůstává, zda by se mu to podařilo i tehdy, kdyby zrovna nevládl kabinet, který si sám poskládal. Vzhledem k vytrvalému odporu předchozí vlády si troufám tvrdit, že by tomu tak nebylo.

Shrnu-li předchozí odstavce, faktické postavení dosavadních prezidentů bylo ve vztahu k vládě mnohem silnější, než předpokládá Ústava. To však nelze říct o postavení prezidenta ve vztahu k zákonodárné moci, kde faktické i právní postavení hlavy státu na základě provedené analýzy koresponduje. Stejně tak tomu je ve vztahu k moci soudní, kde však existuje potenciál pro prezidenta své postavení posílit například možností ochromit Ústavní soud nedostatkem soudců do té míry, že by nebylo možné rozhodovat o případné ústavní žalobě na něj. Co se týče zahraniční politiky, zde podle mě také nemá prezident mnoho možností jak svoji pozici reálně posílit, aniž by, například jako v případě mezinárodních smluv za Klause, nejednal za hranou Ústavy. Porušováním dosavadních ústavních zvyklostí, například při jmenování velvyslanců, určitého vlivu lze získat, avšak v budoucnu pak bude ve většině případů záviset, jak nakloněná je vláda nebo její potřebný člen prezidentovi.

„Jak dalece se od modelu parlamentní republiky Česká republika liší v současnosti? Lze ji již považovat za zástupce poloprezidentského modelu?“

Na základě analyzovaného postavení prezidenta před a po zavedení předmětného ústavního zákona jak ve faktické, tak právní rovině, lze konstatovat, že se Česká republika, už jen samotným zavedením přímé volby prezidenta, na pomyslné přímce opět kousek posunula od parlamentarismu směrem k semiprezidencialismu. Na základě v úvodu vytyčené definice je však nutné konstatovat, že se o přechod k tomuto systému stále nejedná.

Současný ústavní systém bezpochyby splňuje první a druhou podmínku definice semiprezidencialismu, kterými jsou přímá volba a odpovědnost vlády parlamentu. Splnění třetí podmínky závisí na naplnění dílčích požadavků, kdy lze opět hodnotit, že první dva požadavky, tedy pravomoc jmenovat a rozpouštět vládu a možnost uplatňovat byť i neformální vliv na její složení jsou také naplněny. Otázkou tak zůstává, zda prezident má formální či neformální vliv na vládní agendu.

Během vlády Miloše Zemana existovaly tři vlády, z nichž u všech lze jeho formální vliv na vládní agendu apriorně odmítnout. Pokud jde pak o vliv neformální, ani tento zajisté neuplatňoval na dvě z těchto vlád. Situace u Rusnokovy vlády ale tak černobílá není. Vzhledem ke způsobu jejího jmenování a obsazení lze minimálně přemýšlet nad tím, zda mohl mít Zeman vliv na její vládní agendu. Jistě se jednalo o vládu jemu nejvíce nakloněnou, což se projevilo například v nekritické spolupráci při obsazování míst velvyslanců, která byla předchozí vládou odmítána. Osobně si pak

myslím, že neformální vliv na tuto vládu by bylo možné konstatovat, ovšem problémem je, že vlastně nikdy nezískala důvěru, čímž Sněmovna závčas tento očekávaný velmi těsný vztah vlády a hlavy státu zarazila, než se stihl plně rozvinout.

Mám-li tedy odpovědět na tuto výzkumnou otázku, mám za to, že Česká republika, přestože v období Rusnokovy vlády s formou poloprezidencialismu laškovala, vzhledem k nevyslovení důvěry tomuto kabinetu se zástupcem tohoto systému, a to ani jen na určitou část daného období, nestala.

„Bylo by v souvislosti s přijatými změnami vhodné modifikovat právní postavení hlavy státu a její vztahy k ostatním orgánům ústavního systému?“

Co se týče otázky případné modifikace postavení prezidenta, de lege ferenda by podle mě bylo vhodné upravit prezidentovu odpovědnost, a to jak trestněprávní, tak ústavněprávní i ústavněpolitickou. Co se první zmíněné týče, bylo by vhodné zachovat určitý druh hmotněprávní imunity, alespoň pokud jde o trestné činy spáchané v souvislosti s výkonem jeho funkce a obnovit doživotní procesní imunitu hlavy státu, a to za jeho projevy a názory uskutečněné a vyjádřené při výkonu funkce prezidenta. Pro ostatní jednání bych ponechala procesní imunitu omezenou na dobu mandátu.

Pokud jde o odpovědnost ústavněprávní, do budoucna by podle mého názoru bylo žádoucí opětovně snížit potřebnou většinu. Navrhovala bych stanovit nutnost získat nadpoloviční většinu všech senátorů a souhlas nadpoloviční většiny přítomných poslanců, případně nesouhlas kvalifikované většiny poslanců. Zároveň bych tříměsíční limit pro rozhodnutí ve Sněmovně s následnou fikcí nesouhlasu nahradila fikcí souhlasu. Také jsem pro to, aby byl z definice ústavního deliktu vypuštěn požadavek na intenzitu porušení a trvalo se v jeho vymezení na tom, aby žádný z ústavních činitelů, ani prezident, neporušovali ústavní pořádek vůbec, případně alespoň ne úmyslně.

Ohledně odpovědnosti ústavněpolitické bych de lege ferenda navrhovala zavést lidové odvolání hlavy státu, které by se zahajovalo na základě jeho schválení třípětinovou většinou všech senátorů. Důsledkem nepodpoření odvolání prezidenta občany by mohlo být automatické prodloužení mandátu prezidenta, ovšem za podmínky, že svoji funkci nebude ani po tomto prodloužení mandátu vykonávat déle, než jsou dvě jeho běžná funkční období po sobě.

Vedle odpovědnosti bych navrhovala zasáhnout i do některých pravomocí hlavy státu, respektive jeho postavení upřesnit, a to zejména upravením čl. 62 písm. a) Ústavy, aby z něj bylo napříště nepochybné, že prezident skutečně právem svévolně odvolat vládu nebo jejího předsedu či člena nedisponuje. Dále by podle mého názoru bylo také vhodné například do čl. 67 uvést, že je to vláda, kdo je tvůrcem zahraniční politiky, případně se jinak vhodně pokusit usměrnit prezidentovu případnou vlastní linii zahraniční politiky.

Zodpovězením všech dílčích výzkumných otázek se tak dostáváme k otázce hlavní. Jaké tedy mělo přijetí ústavního zákona č. 71/2012 Sb. pro ústavní systém České republiky důsledky?

Jako zatím nejpatrnější důsledek daných změn vidím to, že prezident je nyní, řekla bych i nucen, sledovat určitou vlastní politiku. Ta je pro každého prezidentského kandidáta do budoucna již nutností, jelikož se voliči pro svého kandidáta budou rozhodovat právě na jejím základě. Billboardem s prohlášením „Budu dodržovat ústavní pořádek, zákony a dosavadní způsob fungování systému, protože funguje dobře.“, si v českém prostředí (bohužel) mnoho voličů nikdo nezíská, a proto lze očekávat pokračování populistických slibů některých kandidátů a jejich vyhraňování se vůči nepopulárním tématům ve společnosti či proti vládě. Jak je patrné na nynější hlavě státu, využívání populismu a vyhraňování se, co se týče popularity, skvěle funguje, a lze očekávat, že tomu tak bude i v budoucnu.

Tuto svoji politiku však musí prezident i umět alespoň částečně realizovat, k čemuž mu však chybí pozitivní pravomoci, kterou by například mohlo být alespoň právo zákonodárné iniciativy. V důsledku toho je tak nucen maximalizovat využívání těch negativních pravomocí, a tedy odmítat, ať už jmenovat, rozhodnout či podepsat. Konečný výsledek odmítání může být pro prezidenta vlastně i nedůležitý – důležité je vyvíjet činnost, o které se bude psát, a která dá voliči signál, že se prezident snaží něco změnit. Prakticky tak postavení prezidenta v systému může zůstat co se jeho „síly“ týče i stejné jako doposud.

V důsledku toho však dochází k důležité změně, a sice že prezident přestává plnit roli neutrálního prostředníka či arbitra, který má dbát na řádné fungování systému. Naopak svými snahami může na nějakou dobu, až do ustálení se případné nové praxe, systém destabilizovat častějšími porušováními ústavních zvyklostí, ke kterému v důsledku odmítání často dochází. Nejmarkantnějším příkladem této změny

byla snaha jmenovat „vlastní“ vládu, kterou však naštěstí zarazila Sněmovna vyslovením nedůvěry této vládě.

Přesto si troufám tvrdit, že prakticky k přílišné změně systému zatím nedošlo, jelikož i předchozí hlavy státu byly silné osobnosti, které se snažily svůj vliv uplatnit na úkor ostatních aktérů. Ke změně však může dojít v budoucnu, a to i velmi výrazné, jelikož k tomu Ústava dává svou stručností do budoucna prostor. Konkrétní změny však mohou být i jen krátkodobé a vždy bude záležet nejen na konkrétních osobách prezidentů, ale i na aktuální pozici vlády (zda je silná a jednostranná, koaliční, menšinová,...) a rozložení sil v Parlamentu, kteří mají možnost sílcí moc prezidenta případně korigovat – budou-li však samozřejmě chtít.

6. Zdroje

6.1. Monografie

BLAHOŽ, Josef a kol. *Srovnávací ústavní právo*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 520 s.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie a aplikace*. 2. vydání. Praha: Portál, 2005. 408 s.

HLOUŠEK, Vít a kol. *Politické systémy*. Brno: Barrister & Principal, 2011. 296 s.

CHRASTILOVÁ, Brigita, MIKEŠ, Petr. *Prezident republiky Václav Havel a jeho vliv na československý a český právní řád*. Praha: ASPI Publishing, 2003. 565 s.

KLOKOČKA, Vladimír. *Ústavní systémy evropských států*. 2. Vydání. Praha: Linde, 2006. 423 s.

KOLÁŘ, Petr a kol. *Parlament České republiky*. 3. vydání. Praha: Leges, 2013. 512 s.

PAVLÍČEK, Václav a kol. *Ústavní právo a státověda. II. díl*. 2. vydání. Praha: Linde, 2008. 800 s.

ŘÍCHOVÁ, Blanka. *Úvod do současné politologie. Srovnávací analýza demokratických politických systémů*. Praha: Portál, 2002. 208 s.

SARTORI, Giovanni. *Srovnávací ústavní inženýrství – zkoumání struktur, podnětů a výsledků*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2001. 239 s.

SHUGART, S. Matthew, CAREY, M. John. *Presidents and assemblies: Constitutional Design and Electoral Dynamics*. Cambridge: Cambridge University Press, 1992. 316 s.

SYLLOVÁ, Jindřiška a kol. *Parlament České republiky*. 2. Vydání. Praha: Linde, 2008. 480 s.

WINTR, Jan. *Principy českého ústavního práva*. 2. vydání. Praha: Aleč Čeněk s.r.o., 2013. 260 s.

6.1. Příspěvky ve sborníku

BRUNCLÍK, Miloš. Role prezidenta při vládních krizích v České republice. In NOVÁK, Miroslav, BRUNCLÍK, Miloš (eds.). *Postavení hlavy státu v parlamentních a poloprezidentských režimech: Česká republika v komparativní perspektivě*. Praha: Dokořán, 2008. 400 s.

BRUNCLÍK, Miloš. Spory o zahraniční politiku ČR – prezident vs. premiér. In NOVÁK, Miroslav, BRUNCLÍK, Miloš (eds.). *Postavení hlavy státu v parlamentních a poloprezidentských režimech: Česká republika v komparativní perspektivě*. Praha: Dokořán, 2008. 400 s.

DUVERGER, Maurice. A new political system model: semi-presidential government. In LIJPHART, Arend (ed). *Parliamentary versus presidential government*. Oxford: Oxford University Press, 1992, 270 s.

ELGIE, Robert. The Politics of Semi-Presidentialism. In ELGIE, Robert (ed.). *Semi-Presidentialism in Europe*. Oxford: Oxford University Press, 1999. 334 s.

JIRÁSEK, Jiří. Může nebo musí prezident schválený zákon podepsat? In HLOUŠEK, Vít, ŠIMÍČEK, Vojtěch (eds). *Výkonná moc v ústavním systému České republiky*. Brno: MU, Mezinárodní politologický ústav, 2005. s. 85-92.

VERNEY, V. Douglas. Parliamentary government and presidential government. In LIJPHART, Arend (ed). *Parliamentary versus presidential government*. Oxford: Oxford University Press, 1992. 270 s.

DOSTÁL, Vít, EBERLE, Jakub (ed). *Agenda pro českou zahraniční politiku 2015*. Praha: Asociace pro mezinárodní otázky, 2015. 85 s.

6.2. Komentáře

KLÍMA, Karel a kol. *Komentář k Ústavě a Listině, 1. Díl*. 2. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. 2009. 1448 s.

6.3. Odborné časopisy

FILIP, Jan. K ústavní odpovědnosti v ČR a odpovědnosti hlavy státu zejména za velezradu. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2010, roč. 18, č. 1, s. 21-39.

HLOUŠEK, Vít. Is the Czech republic on its way to semi-presidentialism? *Baltic Journal of Law & Politics*, 2014, roč. 7, č. 2, s. 95-118.

KOUDELKA, Zdeněk. Prezident republiky a zákonodárství v ČR. *Právní obzor*, 2012, roč. 95, č. 3, s. 227-236.

KUDRNA, Jan. Odpovědnost za akty prezidenta republiky. *Správní právo*, 2013, roč. 46, č. 7-8, s. 386-405

KUDRNA, Jan. Přímá volba prezidenta – konec cesty trvajících 23 let. *Acta Universitatis Carolinae. Iuridica*, 2011, roč. 4, s. 9-26.

MALENOVSKÝ, Jiří. Kulečník namísto štafetového běhu v ratifikačních řízeních o integračních smlouvách v ČR. *Právní rozhledy*, 2009, roč. 17, č. 4, s. 115-130.

VESER, Ernst. Semi-presidentialism – Duverger's koncept – A new political system model. *Journal for Humanities and Social Sciences*, 1997, roč. 11, č. 1, s. 39-60.

6.4. Právní předpisy

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava ČR, ve znění zákona č. 319/2009 Sb.

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava ČR, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy ČR, ve znění pozdějších předpisů.

Rozhodnutí prezidenta republiky č. 144/1993 Sb., o sjednávání mezinárodních smluv.

Rozhodnutí prezidenta republiky č. 1/2013 Sb., o amnestii.

SLOVENSKO. *Ústava Slovenskej republiky*, čl. 107 [online]. prezident.sk, [cit. 24. června 2016]. Dostupné na <<https://www.prezident.sk/upload-files/20522.pdf>>.

6.5. Judikáty

Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 27. Dubna, sp. zn. 4 Aps 3/2005.

Nález Ústavního soudu ze dne 3. listopadu 2009, sp. zn. Pl. ÚS 29/09.

Nález Ústavního soudu ze dne 27. března 2013, sp. zn. Pl. ÚS 17/13.

6.6. Internetové stránky

BUCHERT, Viliam. *Rozhovor prezidenta republiky Václava Klause pro deník Mladá fronta Dnes* [online]. klaus.cz, 27. října 2005 [cit. 24. června 2016]. Dostupné na <www.klaus.cz/clanky/17>

JIŘIČKA, Jan. *Putna převzal profesuru z rukou ministra, Karolinem se ozval potlesk* [online]. zpravy.idnes.cz, 25. června 2013 [cit. 24. června 2016]. Dostupné na <http://zpravy.idnes.cz/putna-dostane-profesorsky-dekret-dlx-/domaci.aspx?c=A130624_155219_domaci_jj>

KLAUS, Václav. *Plné znění podrobného odůvodnění kasační stížnosti prezidenta republiky proti rozsudku Městského soudu v Praze* [online]. klaus.cz, 23. července 2007 [cit. 24. června 2016]. Dostupné na < www.klaus.cz/clanky/365>

KOPECKÝ, Josef. *Koalice podepsala smlouvu. Politické výhrady od Zemana Sobotka nebere* [online]. zpravy.idnes.cz, 6. ledna 2014 [cit. 24. června 2016]. Dostupné na < http://zpravy.idnes.cz/lidri-cssd-ano-a-lidovcu-podepsali-koalici-smlouvu-fha-/domaci.aspx?c=A140106_121916_domaci_kop>

KOPECKÝ, Josef. *Rusnokova vláda důvěru nezískala, už v říjnu budou nové volby* [online]. zpravy.idnes.cz, 7. srpna 2013 [cit. 24. června 2016]. Dostupné na <http://zpravy.idnes.cz/rusnokova-vlada-neziskala-duveru-poslancu-f28-/domaci.aspx?c=A130807_152816_domaci_kop>

KOPECKÝ, Josef. *Zeman: Možnost odvolat premiéra vyplývá z extenzivního výkladu ústavy* [online]. zpravy.idnes.cz, 4. února 2013 [cit. 24. června 2016]. Dostupné na <http://zpravy.idnes.cz/zeman-mini-ze-z-ustavy-vyplyva-moznost-odvolat-premiera-pe6-/domaci.aspx?c=A130204_112657_domaci_kop>.

KOPECKÝ, Josef, KLANG, Mikuláš. *Zeman má právo Putnu nejmenovat, nekarikatujme to Gottwaldem, říká Klaus* [online]. zpravy.idnes.cz, 18. května 2013 [cit. 24. června 2016]. Dostupné na <http://zpravy.idnes.cz/spor-o-putnu-je-sporem-o-ustavu-domniva-se-klaus-fuf-/domaci.aspx?c=A130518_125939_domaci_klm>

KÜHN, Zdeněk. Re: Může prezident republiky odmítnout ratifikaci mezinárodní smlouvy? [příspěvek v komentářích]. In: *jinepravo.blogspot.cz* [online]. 16. ledna 2009, 04:12 [cit. 24. června 2016]. Dostupné na <<http://jinepravo.blogspot.cz/2009/01/me-prezident-republiky-odmtnout.html>>

KYSELA, Jan. Re: Může prezident republiky odmítnout ratifikaci mezinárodní smlouvy? [příspěvek v komentářích]. In: *jinepravo.blogspot.cz* [online]. 16. ledna 2009, 18:19 [cit. 24. června 2016]. Dostupné na <<http://jinepravo.blogspot.cz/2009/01/me-prezident-republiky-odmtnout.html>>

LOPATKA, Jan, MULLER, Robert. *Reuters: Český premiér Bohuslav Sobotka: Brexit by povzbudil separatisty a nacionalisty v Evropě* [online]. vlada.cz, 3. června 2016 [cit. 24. června 2016]. Dostupné na <http://zpravy.idnes.cz/zeman-podepsal-remkovi-poverovaci-listinu-f29-/domaci.aspx?c=A131113_103418_domaci_jj>

MORAVEC, Václav. *Neobsazenost Ústavního soudu je podle jeho předsedy Pavla Rychetského důsledkem špatné komunikace mezi Senátem ČR a prezidentem* [online]. bbc.co.uk, 31. ledna 2005 [cit. 24. června 2016]. Dostupné na <http://www.bbc.co.uk/czech/interview/story/2005/01/050201_rychetsky.shtml>

PEHE, Jiří. *Vzpomínky na ústavní budoucnost* [online]. pehe.cz, 31. prosince 2013 [cit. 24. června 2016]. Dostupné na <<http://www.pehe.cz/Members/redaktor/vzpominky-na-ustavni-budoucnost>>

PECHANEC, Pavel. *Přímá demokracie v Německu a Rakousku*, s. 9 [online]. vz.fmv.vse.cz, květen 2010 [cit. 24. června 2016]. Dostupné na <http://vz.fmv.vse.cz/wp-content/uploads/5_2010.pdf>.

Stálá komise Senátu pro Ústavu ČR a parlamentní procedury. *Stanovisko k návrhu ústavního zákona, kterým se mění ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších ústavních zákonů* [online]. senat.cz, 31. ledna 2012 [cit. 24. června 2016]. Dostupné na <<http://www.senat.cz/xqw/webdav/pssenat/original/63344/53507>>

STRAŠÍKOVÁ, Lucie. *Může prezident kádrovat ministry? Jiná doba, jiný názor Miloše Zemana* [online]. Ceskatelevize.cz, 9. prosince 2013 [cit. 24. června 2016]. Dostupné na <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/1060059-muze-prezident-kadrovat-ministry-jina-doba-jiny-nazor-milose-zemana>>

STRUCHLÍKOVÁ, Lucie, KREČ, Luboš. *Rusové přiznávají, že bojují na Ukrajině. Prezident Česka ne* [online]. aktualne.cz, 10. března 2015 [cit. 24. června 2016]. Dostupné na <<http://zpravy.aktualne.cz/domaci/rusove-priznavaji-ze-bojuji-na-ukrajine-prezident-ceska-ne/r~e59dc11ac63a11e486b9002590604f2e/>>

TRACHTOVÁ, Zdeňka. *Česko má 42 nových profesorů. Při jmenování chyběl prezident i ministr* [online]. zpravy.idnes.cz, 12. června 2015 [cit. 24. června 2016]. Dostupné na <http://zpravy.idnes.cz/jmenovani-profesoru-Ord-/domaci.aspx?c=A150612_114518_domaci_zt>

Klaus: Ministry zatím neodvolám, na tahu je koalice [online]. zpravy.aktualne.cz, 12. dubna 2011 [cit. 24. června 2016]. Dostupné na <<http://zpravy.aktualne.cz/domaci/politika/klaus-ministry-zatim-neodvolam-na-tahu-je-koalice/r~i:article:696931/>>.

Odmítnutý kandidát na profesuru stáhl žalobu na Zemana, důvod neupřesnil [online]. zpravy.idnes.cz, 22. dubna 2016 [cit. 24. června 2016]. Dostupné na <http://zpravy.idnes.cz/jeden-z-odmitnutych-profesoru-stahl-zalobu-na-prezidenta-pm8-/domaci.aspx?c=A160422_172342_domaci_san>

Němcová: Mám 101 hlasů pro svou vládu. Řekla jsem to Zemanovi [online]. tyden.cz, 25. června 2013 [cit. 24. června 2016]. Dostupné na <http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/nemcova-mam-101-hlasu-pro-svou-vladu-rekla-jsem-to-zemanovi_274566.html>

Prezident Zeman jmenoval profesory vojenské školy, odděleně od ostatních [online]. zpravy.idnes.cz, 10. června 2015 [cit. 24. června 2016]. Dostupné na <http://zpravy.idnes.cz/prezident-zeman-jmenovat-profesory-univerzity-obrany-pif-/domaci.aspx?c=A150610_181804_domaci_pku>

Senátor Bárta: Klaus je velezrádce [online]. novinky.cz, 8. dubna 2004 [cit. 24. června 2016]. Dostupné na <<http://www.novinky.cz/domaci/29515-senator-barta-klaus-je-velezradce.html>>

Senátorskou výzvu ke zrušení části amnestie už má Ústavní soud [online]. senat.cz, 14. ledna 2013 [cit. 24. června 2016]. Dostupné na <http://www.senat.cz/zpravodajstvi/napsali_item.php?id=133>.

7. Shrnutí

Diplomová práce se věnuje ústavnímu systému České republiky a srovnává jeho fungování před a po přijetí ústavního zákona č. 71/2012 Sb., a to zejména z pohledu postavení hlavy státu. Cílem práce je tedy představit předmětné změny a analyzovat jejich vliv na ústavní systém ČR jako celek. Pro zpracování práce je využita kvalitativní výzkumná strategie a mezi použité metody patří především analýza a komparace, a to zejména časová komparace českého ústavního systému před a po zavedení předmětných změn a srovnávání některých institutů současné úpravy ústavního systému se zahraničními úpravami obdobných institutů, což následně umožňuje zhodnocení její funkčnosti a vhodnosti.

Klíčová slova

parlamentarismus, semiprezidencialismus, prezident, ústavní systém, ústava, přímá volba, pravomoci prezidenta, odpovědnost prezidenta

8. Abstract

This diploma thesis deals with the constitutional system of the Czech Republic and compares its functioning before and after the adoption of the constitutional act No. 71/2012 C. I. with special attention to the role of head of state. The aim of the paper is to introduce the changes and to analyze their impact on the constitutional system of the Czech Republic as a whole. The paper employs qualitative research strategy and the methodology is based on analysis and comparison, especially time comparison of the Czech constitutional system before and after the changes. The comparison of some institutes of present constitutional system with similar foreign institutes is also included, thus the evaluation of its suitability is enabled.

Key words

parlamentarism, semi-presidentialism, president, constitutional system, constitution, direct election, presidential powers, presidential responsibility